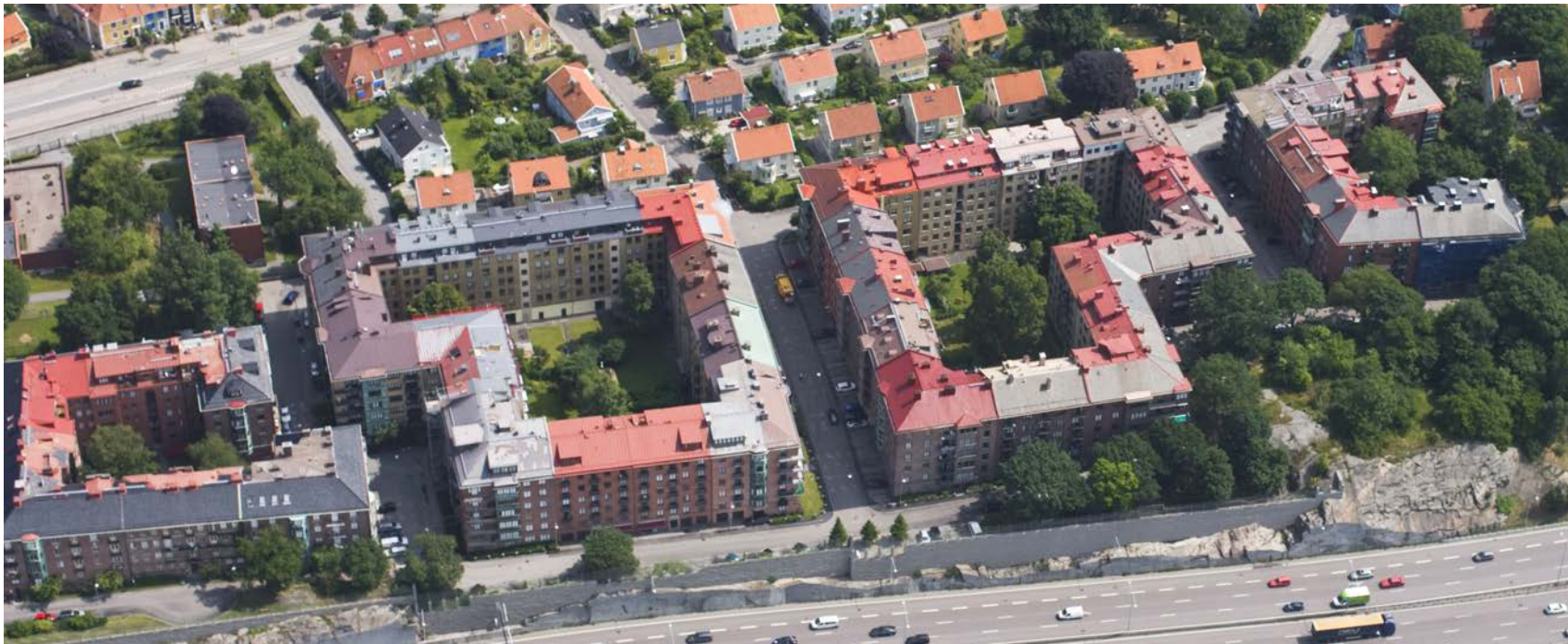

Kulturmiljöutredning kv Skålsnäcken

- Inför ändring av detaljplan för inredning av vindar vid Påskbergsgatan, Jakobsdalsgatan och Jättegrytsgatan inom stadsdelen Bö

Antiquum AB, 2021-04-13

Innehållsförteckning

Inledning	3
Sammanfattning	6
<u>DEL 1: Analys och slutsatser</u>	<u>7</u>
Centrala kulturmiljövärden	8
Vindsinredning och BBR-krav	12
Slutsatser kring lämplighet	14
Antikvariska riktlinjer	16
<u>DEL 2: Historik</u>	<u>18</u>
Planhistorisk beskrivning	19
Byggnadshistorisk beskrivning	23
<u>DEL 3: Karaktärisering, arkitektonisk och stadsbildsmässig analys</u>	<u>31</u>
<u>DEL 4: Hus för hus i planområdet</u>	<u>42</u>
Källor och litteratur	65

Antiquum AB
Drottninggatan 25
411 14 GÖTEBORG
Tel 031-13 38 20
www.antiquum.se

Inledning

Bakgrund

Antiquum AB har våren 2021 fått i uppdrag av Göteborgs Stadsbyggnadskontor att upprätta en kulturmiljöutredning inför ändring av detaljplan för inredning av vindar vid Påskbergsgatan, Jakobsdalsgatan och Jättegrytgatan inom stadsdelen Bö, Göteborg. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra inredning av vind för bostadsändamål inom kvarteret Skålsnäckan. Gällande stadsplan från 1929 och 1933 medger inte inredning av vind. Ombyggnad av vindar till bostäder har redan utförts i kvarteret, med takkupor av varierande anpassning till byggnadernas karaktär och kulturhistoriska värden. De flesta fick bygglov före nuvarande Plan- och bygglagen (PBL) trädde i kraft. Med nuvarande lagstiftning och definition av vad som är en våning i Plan- och byggförordningen (PBF) finns det inte möjlighet att medge bygglov för vindsinredning utan att ändra detaljplanen. För att hantera framtida bygglovsansökningar har Stadsbyggnadskontoret velat utreda förutsättningarna för ändring av detaljplan för att kunna göra en helhetsbedömning.

År 2017 antogs en ändring av detaljplan för inredning av vindar i de intilliggande kvarteren Pärlmusslan och Midasörat. I samband med planarbetet upprättade Antiquum AB år 2016 ett kulturmiljöunderlag för dessa kvarter. Kvarteret Skålsnäckan ingick i utredningsområdet, men hanterades översiktligt då det inte låg inom det avgränsade planområdet. Föreliggande kulturmiljöutredning utgår och bygger vidare på resultaten från den tidigare kulturmiljöutredningen.

Utredningsområdet

Utredningsområdet omfattar hela kvarteret Skålsnäckan i Jakobsdal, Göteborg. Kvarteret omfattar 11 fastigheter. Det ingår i en bebyggelsemiljö med fyra storgårdskvarter - kv Valthornssnäckan, kv Skålsnäckan, kv Midasörat och kv Pärlmusslan - uppförda 1929-1934. Kvarteren ligger på yttre kanten av ett höjdparti ovan E6:an och gränsar mot öster mot Sankt Sigfridsgatan med dess småskaliga villa- och radhusbebyggelse.

Jakobsdal utgörs av fyra storgårdskvarter från 1929-34 i exponerat läge på en höjd ovan E6:an. De omges av Jakobsdalsgatan i öst och Påskbergsgatan i väst. Föreliggande utredning avser kvarteret Skålsnäckan.

Uppdrag och medverkande

Syftet med kulturmiljöutredningen är att ge en närmare beskrivning och karaktärisering av kvarterets kulturhistoriska innehåll, arkitektoniska och upplevelsemässiga kvaliteter samt visuella sammanhang. Detta för att förtydliga de kvaliteter och värden som bebyggelsen idag besitter. Fokus har legat vid stadsbildsmässiga och arkitektoniska beskrivningar där taken står i centrum. Uppdraget har även inbegripit en dokumentation av de oinredda vindarna inom kvarteret. Detta för

att bedöma om gällande krav i BBR är möjliga att uppfylla och vilka åtgärder som krävs för att uppfylla dessa krav. Fyra av byggnaderna har helt oinredda vindar med vindsförråd och tvättstuga. Av dessa har tre inventerats. Fastighetsägaren till Bö 33:7, vars vind är helt oinredd, har inte önskat vara med i undersökningen och vinden har därför inte inventerats. Övriga byggnader har mellan 1980-2000 fått sina vindar helt eller delvis inredda som bostäder. Vindar som redan är helt inredda har ej inventerats. Där endast en mindre del av vinden är inredd som bostad har resterade oinredd del av vind inventerats. Vad gäller fastigheterna Bö 33:9, 33:10 och 33:12 har dock en bullerutredning visat att de är för bullerutsatta för att inredning av vind ska kunna bedömas lämpligt. Därför dessa vindar ej inventerats.

Utredningen ska fungera som ett kunskaps-, planerings- och bedömningsunderlag inför framtida ändring av gällande detaljplan. Därmed ingår att precisera vilka karaktärsdrag som bör värnas vid ombyggnad för respektive fastighet och vilka konsekvenser takkupor och takterrasser får. Johanna Roos, bebyggelseantikvarie vid Antiquum, har varit huvudansvarig för uppdraget. Från Stadsbyggnadskontoret har Emily Eidevåg och Madelene Seberbrink medverkat.

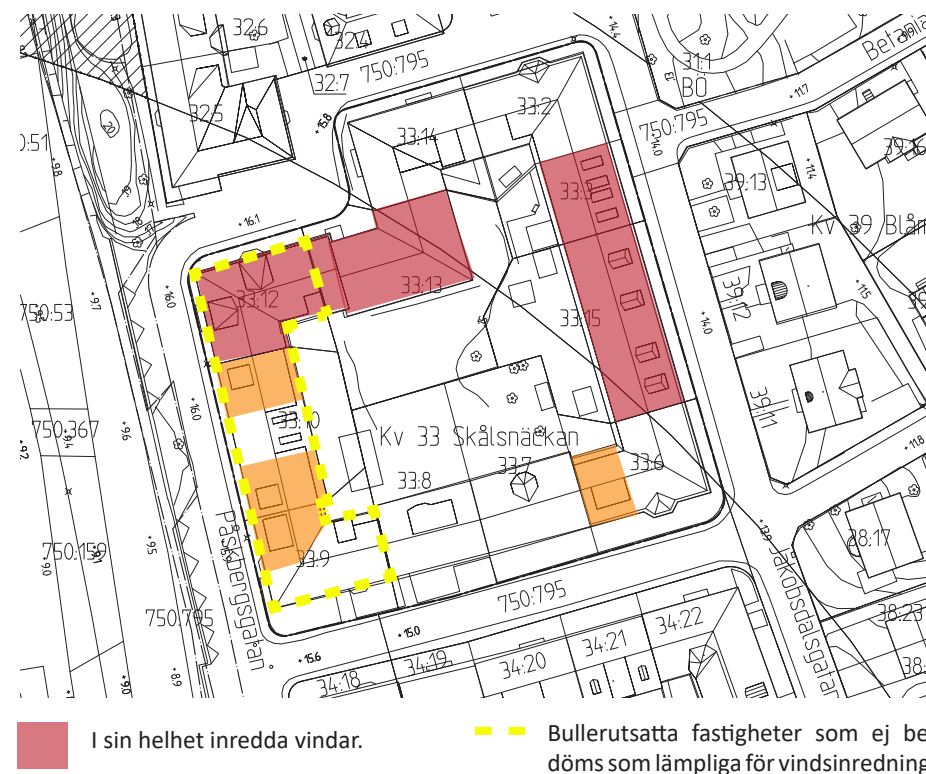
Kulturarhistoriskt skydd

Området är utpekad i kommunens bevarandeprogram från år 2000. För samtliga byggnader gäller Plan- och bygglagen (PBL) 8§17 som ställer krav på varsamhet vid ändring. Bebyggelsemiljön och de enskilda byggnaderna bedöms också ha så höga kulturarhistoriska värden att de bör betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8§13, vilket innebär ett förvanskningförbud.

Läsanvisning

Rapporten inleds med en sammanfattning. Därefter är rapporten indelad i fyra delar. Del 1 innehåller själva essensen av rapporten med en redogörelse för planområdets centrala kulturmiljökväligheter samt en redogörelse för möjlighet till att uppfylla BBR-krav. Detta följs av en sammanställning av slutsatser kring lämplighet för inredning av vindar. Dessa slutsatser vilar mot den fakta som finns

Inredda vindar i kvarteret

redovisas i del 2-4. Del 2 innehåller en plan- och byggnadshistorisk beskrivning. Del 3 innehåller en arkitektonisk och kulturarhistorisk karakterisering av området. Del 4 innehåller en beskrivning för varje enskilt hus inom planområdet med exteriör karakterisering samt beskrivning av vindar och trapphus.

Fastigheter i kv Skålsnäcken:

- Jakobsdalsgatan 1 (Bö 33:2) - vind inventerad
- Jakobsdalsgatan 3 (Bö 33:3) - vind ej inventerad
- Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15) - vind ej inventerad
- Jakobsdalsgatan 9/Jättegrytsgatan (Bö 33:6) - vind inventerad
- Jättegrytsgatan 4 (Bö 33:7) - vind ej inventerad
- Jättegrytsgatan 2B (Bö 33:8) - vind inventerad
- Jättegrytsgatan 2A (Bö 33:9) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 10-12 (Bö 33:10) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 8 (Bö 33:12) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 6 (Bö 33:13) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 4 (Bö 33:14) - vind inventerad

Sammanfattning

Historik

Byggnaderna inom de fyra storgårdskvarteren i Jakobsdal uppfördes 1929-34. Stadsplanen, som upprättades av stadsingenjör Albert Lilienberg 1924, resulterade i en tydlig enhetlighet bl a genom bestämmelser som angav att byggnaderna skulle vara sammanbyggda och ha en gemensam materialbehandling och gemensam takfotsnivå. Inredning av vindar medgavs ej. Byggnaderna uppfördes i sex våningar med vind och har gavs en enhetlig och stram utformning med fasader av rött eller gult tegel. Byggnationen påbörjades i norr och fortsatte successivt mot söder. Det har inneburit att de äldsta byggnaderna i norr har fått en mer utpräglad 20-talsklassicerande utformning än de mer avskalade byggnaderna i söder. I samtliga kvarter gavs byggnaderna flacka och valmade sadeltak, belagda med skiffer eller tegel. Ursprungligen var taken utformade som stora sammanhängande ytor. Eftersom vindarna fungerade som torkvindar med tvättstuga och förråd fanns endast takkupor in mot trapphus och tvättstugorna, och i vissa fall in mot vindsförråden. Mot gatan hölls taken generellt rena från takkupor, men i enstaka fall försågs de med små, ofta lunettformade, takkupor. I just kvarteret Skålsnäckan fanns dock ursprungligen endast kupor mot gården.

Redan utförda vindsinredningar

Från och med 1980-talet har flera vindar i samtliga fyra kvarter inretts som bodstad och försetts med takkupor. Vissa vindsinredningar har inneburit taklyft och nya takterrasser. Sammantaget har tillkommande takkupor fått en stor påverkan på såväl stadsbilden som byggnadernas arkitektoniska uttryck. Grundtanken med stora sammanhållna takytor mot gatan har påverkats negativt. Dessutom är de senare tillkomna kuporna många gånger individuellt utformade utan hänsyn till kuporna på intilliggande fastigheter. Detta har skapat en slags spretighet i den i övrigt så enhetligt utformade miljön. Taklandskapet har sammantaget genomgått stora förändringar, i synnerhet mot gårdarna. Under årens lopp har även den äldre skiffertäckningen kommit att ersättas av bandtäckt plåt i röd, brun eller mörkt grå kulör som nu är det dominerande taktäckningsmaterialet. I det aktuella kvarteret bevarar dock två byggnader sina skiffertak.

Kulturhistoriskt värde

Bebyggelsen bedöms besitta ett stort kulturhistoriskt värde som tidstypiska exempel på påkostad tegelarkitektur från 1920-1930-talen. Stadsplanebestämmelserna har resulterat i en helhetsmiljö som präglas av en gemensam grammatik där det karakteristiska är den sammanhållna stadsbilden. Byggnaderna har ett gemensamt formspråk, präglat av klassicism, med en stark betoning på byggnadernas fasader. De flacka taken är underordnande fasaderna och den gemensamma takfotsnivån binder visuellt samman byggnaderna. Trots att flera vindar har inretts sedan tidigare finns ett antal välbevarade taklandskap med ursprungligt taktäckningsmaterial av skiffer och i vissa fall ursprungliga takkupor mot gården. Dessa bevarade taklandskap besitter ett stort kulturhistoriskt värde. Här är dessutom vindarna många gånger välbevarade med ursprungliga tvättstugor och förrådsinredning i originalskick.

Lämplighet

Vindarna har sådana mått att inredning är möjlig, det kan dock medföra förändringar av hanbjälkarna vilket kan få antikvariska konsekvenser. I det aktuella kvarteret bedöms det som svårt att uppnå full tillgänglighet till hiss från gatan då det hade medfört stora förändringar i kulturhistoriskt värdefulla trapphus. Därför ses det som mest lämpligt med små lägenheter eller etagelägenheter, alternativt att det i detaljplanen ges avsteg från hisskravet. Inredning av vind bör i första hand utföras så att utrymning kan ske via befintliga trapphus, eftersom fönsterutrymning mot gata kan medföra skrymmande nödutrymningsutrustning som får negativ påverkan på stadsbilden.

Taken har, med hänsyn till hur välbevarade de är och hur exponerade de är i stadsbilden, olika hög känslighet/tålighet för tillkommande takkupor och andra ljusöppningar. Mot Jakobsdalsgatan har samtliga takfall en hög exponeringsgrad och bedöms därför vara särskilt känsliga för förändringar. Längs de mindre gatorna och gården har taken en lägre exponeringsgrad och därmed också en högre tålighet för förändringar.

Centrala kulturmiljövärden

Stadsplanehistoriskt värde

Jakobsdal har ett stort stadsplanehistoriskt värde genom att miljön speglar de estetiskt betingade stadsbyggnadsideal som rådde på 1920-talet. Storgårdskvarter med slutna eller halvslutna kvarter var mycket karakteristiskt för 1920-talets bostadsbyggande. Kvarterens struktur illustrerar sociala ambitioner om ökat ljus till lägenheterna och stora gemensamma och planterade gårdar.

Egenskaper av betydelse:

- Det oregelbundna och terränganpassade gatunätet med svängda gator, vilket ger oregelbundet formade kvarter som skapar platsbildningar.
- Förträdgårdar och gröna inslag i såväl gatumiljön som på gårdarna är en viktig del av trädgårdsstaden.

20-talsklassicism och begynnande funkis

Bebyggelsen i Jakobsdals fyra storgårdskvarter är representativa exempel på påkostad tegelarkitektur, präglad av sen 20-talsklassicism med inslag av begynnande funktionalism. De äldsta byggnaderna är fast förankrade i den klassicerande stilen med flera tidstypiska element så som frontoner, kopparklädda burspråk, naturstensomfattningar kring entréer, markerade sockelvåningar och inslag av mönstermurning. De yngre byggnaderna har ett mer avskalat formspråk och illustrerar en brytningstid mellan klassicism och funktionalism, vilket yttrar sig genom släta fasader där den enda fasaddekoren utgörs av symmetriskt placerade fönster och balkonger. Trots senare tiders förändringar är merparten av byggnaderna relativt välbevarade exteriört.

Även interiört bär byggnaderna än idag en typisk karaktär med välbevarade trapphus med golv av marmor och terrazzo, ursprungliga trappor av terrazzo och kalksten, smäckra smidesräcken, ursprungliga dörrblad, snickerier och även äldre hissar.

Egenskaper av betydelse:

- Välbevarade tegelfasader med inslag av mönstermurning mm.
- Ursprungliga portar/ytterdörrar av trä och naturstensomfattningar.
- Ursprungliga kopparklädda och murade burspråk.
- Enstaka ursprungliga 2-luftsfönster.
- Ursprungliga balkonger med profilerade balkongplattor och smidesräcken.
- De flacka sadeltaken som har underordnats fasaderna.
- Välbevarade trapphus med golv och trappor av terrazzo och kalksten mm.

Stark ensembleverkan

Förutom sociala och hygieniska vinster med storgårdskvarter fanns det också rent arkitektoniskt en tanke med att sammanfoga byggnaderna. I sin stadsplan strävade Albert Lilienberg efter att skapa gemensamma principer för bebyggelsens gestaltning. Detta har resulterat i en enhetlig miljö där byggnaderna har hanterats som grupp snarare än som individer, vilket bl a kommer till uttryck i en jämn taklistnivå som binder samman byggnaderna. Likaså hålls de långa gatustråken samman av det klassicerande formspråket där fasader, material, kulörer, proportioner och skala samspelar. Det karakteristiska är den sammanhållna stadsbilden där kvarteren utgör utgångspunkten för den övergripande gestaltningen.

Egenskaper av betydelse:

- Det gemensamma formspråket, präglad av klassicism och symmetri med betoning på byggnadernas fasader och grundvolym.
- Den enhetliga materialbehandlingen präglad av huvudsakligen rött och gult tegel med inslag av koppar och natursten.
- Av särskilt intresse i kv Skålsnäckan är fasaderna mot Jakobsdalsgatan där fem byggnader givits en gemensam fasadutformning som får dem att uppfattas som en monumental fasad som utgör en viktig del av Jakobsdals front mot villastaden.

Takens funktion som avslut

Taken har arkitektoniskt givits rollen att binda samman byggnaderna och fungera som lugna avslut åt fasaderna. De har en flack lutning och rena linjer med en rak obruten avslutning av fasaden nere vid takfoten, vilket medför att taken underordnar sig fasaderna. Ursprungligen fanns inga takkupor mot gatorna i kvarteret Skålsnäckan, ett medvetet drag för att skapa enhetlighet i området. På grund av senare tiders förändringar och vindsinredningar bevarar idag endast två av byggnaderna i kvarteret sin ursprungliga skiffertäckning mot gatan. Utöver dessa har ytterligare fyra fastigheter ett relativt välbevarat taklandskap där takfallen mot gatan fortfarande utgör sammanhållna ytor fria från takkupor, takfönster mm. Takfallen mot gården är till stora delar förändrade men det förekommer ett antal välbevarade takfall med ursprunglig takkupor. De välbevarade taken har ett stort kulturhistoriskt värde och är av betydelse för förståelsen för de arkitektoniska intentioner som har format området samt för upplevelsen av arkitekturen och samspelet mellan fasad och tak. Även i de intilliggande kvarteren finns ett antal takfall där den ursprungliga skiffertäckningen finns kvar.

Egenskaper av betydelse:

- Den jämna och obrutna takfotsnivån som arkitektoniskt binder samman byggnaderna.
- Den flacka taklutningen som gör att taken underordnar sig fasaderna.
- Bevarade taklandskap mot gatan som utgör sammanhållna ytor, fria från takkupor eller med små takkupor.
- Tak med ursprunglig skiffertäckning.
- Ursprungliga takkupor mot gården.

Vindarna berättar

Inom kvarteret Skålsnäckan finns idag tre fastigheter med välbevarade vindar (observera att Bö 33:7 inte har inventerats, men sannolikt är även den vinden välbevarad). De utgör några av de få bevarade vindarna inom samtliga storgårdskvarter i Jakobsdal. De välbevarade vindarna speglar, förutom arkitektoniska strävandena att hålla samman takytorna, behovet av förråd och torkvindar som med start på 1930-talet löstes genom tvättstugor på flerbostadshusens

Välbevarade/förändrade taklandskap i kv Skålsnäckan

- Välbevarat taklandskap
- Delvis bevarat taklandskap
- Förändrat taklandskap
- Ursprungliga takkupor mot gård
- Särskilt välbevarad vind med ursprunglig tvättstuga/torkvind samt bevarad förrådsinredning.
- Lägen där taken har en hög exponeringsgrad.

Observera att Bö 33:7 inte har inventerats, men sannolikt är även den vinden välbevarad.

vindar. Tvättstugorna förlades till gårdssidorna och försågs med takkupor i gårds-sidans takfall. Idag finns fem takkupor mot tvättstugorna bevarade i kvarteret. Till vindsförråden byggdes små lunettformade kupor för att ge dagsljus, av dessa finns endast kuporna på Bö 33:7 bevarade. Med sin till stora delar välbevarade planlösning, förrådsinredning och tvättstugor besitter vindarna ett stort kulturhistoriskt värde och berättar om husens byggnadshistoria och om hur vinden använts.

Egenskaper av betydelse:

- Bevarade vindar på Bö 33:2, 33:8 och 33:14 med ursprunglig planlösning, förrådsinredning, tvättstuga, mangelrum och torkvind. Även detaljer så som bräddörrar, takstolar, murstockar mm på vindarna är av stort kulturhistoriskt värde.
- Ursprungliga kupor mot tvättstugorna på Bö 33:2, 33:8, 33:9 och 33:14.
- Ursprunglig murad kupa mot trapphus och lunettformade kupor på Bö 33:7.

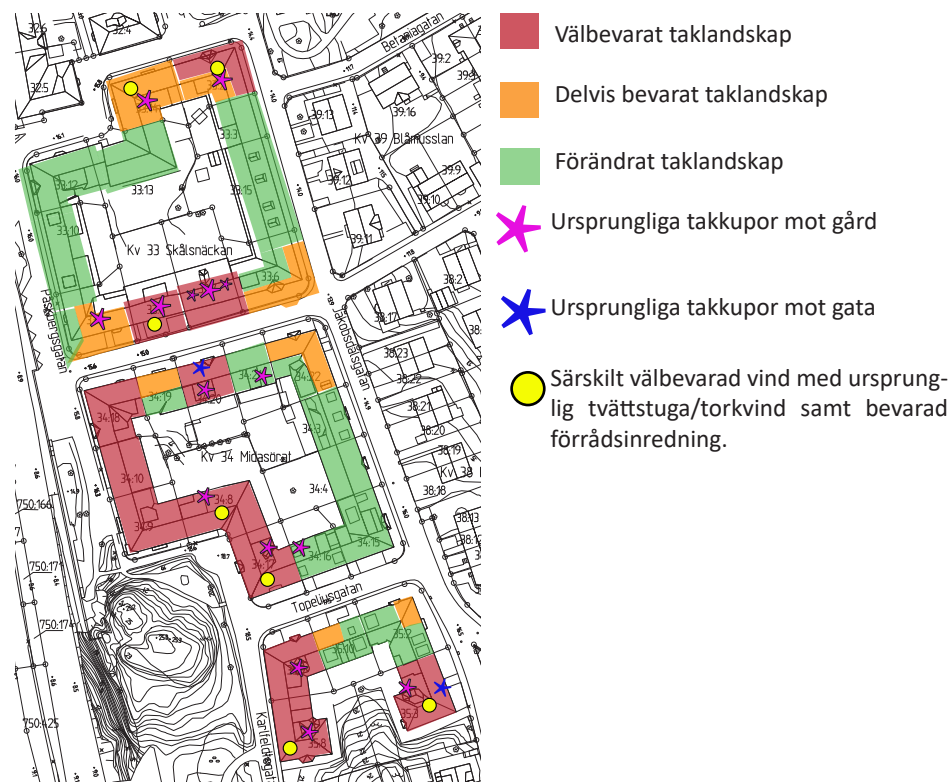
Taklandskapets betydelse för stadsbilden

Storgårdskvarterets placering på ett höjdparti gör att dess fasader och taklandskap har en hög exponeringsgrad från flera olika väderstreck. Det är en viktig del av såväl stadsbilden från långt håll som gatubilden från nära håll. Upplevelsemässigt fungerar taken som husens avslut och siluett mot himlen och de är viktiga för helhetsupplevelsen av såväl staden i stort som den lokala miljön och det enskilda husets arkitektoniska utformning.

Exponeringsgrad och betydelse i stadsbilden:

- Kvarteren Valthornssnäckan, Skålsnäckan och Midasörat utmed Påskbergsgatan ingår i en monumental fond av stor betydelse för stadsbilden. Taklandskapet har en hög exponeringsgrad med tydlig siluettverkan.
- Från Sankt Sigfridsgatan framträder storgårdskvarterets taklandskap tydligt i tvärgatornas gatuperspektiv. Taklandskap fungerar som en kontrast och avslutning av trädgårdsstaden och har en avgörande betydelse för den arkitektoniska helhetsupplevelsen.
- I gatumiljön exponeras taklandskapet huvudsakligen i kvartershörnen samt från de platsbildningar som kvarterets oregelbundna form ger. Taken är i dessa lägen viktiga för de enskilda husens arkitektoniska uttryck.

Välbevarade/förändrade taklandskap i intilliggande kvarter

Vid inventeringen av de intilliggande kvarterens vindar 2016 konstaterades att det även i dessa kvarter endast fanns ett fåtal bevarade skiffertak samt endast fyra välbevarade vindar. Detta innebär att vindarna i kvarteret Skålsnäckan är några av de få bevarade vindarna i området som helhet.

Obs! Illustration ej uppdaterad gällande kvarteren som inventerades 2016.

Exponeringsgrad och betydelse i stadsbilden

- ||| Taklandskap som ingår i en monumental fond med stor betydelse för stadsbilden.
- // Taklandskap som ingår i siktlinjer in mot området från öst med stor betydelse för helhetsupplevelsen av området.
- // Taklandskap som ingår i siktlinjer från gatunivå inne i området med stor betydelse för de enskilda husens arkitektoniska uttryck och helhetsupplevelsen av området.
- Taklandskap som hamnar i blickfånget från gatunivå och har stor betydelse för upplevelsen av de enskilda husens arkitektoniska uttryck.

Vindsinredningar och BBR-krav

Då syftet är att pröva möjligheten att inreda vindar har det kulturhistoriska värdet satts i relation till de krav som finns i gällande byggregler (BBR 2011:6) och vilka åtgärder som krävs för att uppfylla dessa krav.

Rumshöjd (BBR 3:3)

För att vindsutrymmet ska vara lämpligt som bostad bör rumshöjden i större delar av bostadsrummen vara minst 2,40 meter. Rumshöjden bör inte understiga 2,10 meter under horisontella delar och 1,90 meter under snedtak i delar av rum där ståhöjd krävs. Detta är enligt Boverkets byggregler (3:3111, 3:53 BBR).

Tillämpat i aktuellt kvarter

De inventerade vindarna har sådana nockhöjder att vindsinredning är möjligt. Vindsinredningar kan dock komma att innebära förändringar av hanbjälkarna till följd av bl a ny golvkonstruktion (vilket kan få antikvariska konsekvenser). Samtliga takfall är mycket flacka vilket gör den potentiella boytan mycket begränsad i fråga om inredning utan att genomföra större åtgärder så som taklyft (vilket får stora antikvariska konsekvenser).

Tillgänglighet (BBR 3:5)

Enligt PBL 8 kap. ska krav på tillgänglighet uppfyllas vid ändring, när det gäller den tillbyggda delen eller ändringen. I BBR 3:513 anges att det vid omfattande ändringar av flerbostadshus med fler än två våningar ska en tillgänglig hiss eller annan lyftanordning installeras, om sådan saknas. I de allmänna råden anges att om det finns hiss så får man bedöma i varje enskilt fall om hissen behöver dras upp till de nya lägenheterna som inreds på vinden. En vind kan inredas som övre planet av en etagelägenhet utan att några krav på tillgänglighet på vinden ställs. Enligt BBR 3:512 ska nivåskillnader till huvudentréer överbryggas om det inte finns synnerliga skäl för avsteg.

Efter ändring i plan- och bygglagen den 1 juli 2014 kan små lägenheter, med högst 35 kvadratmeter bostadsarea, byggas utan krav på tillgänglighet, när man inreder vinden i en befintlig byggnad. Det finns då inget krav på tillgänglighet inom lägenheten och heller inget krav på hiss upp till vinden.

Om bostadsarean är större än 35 kvadratmeter ska lägenheter vara tillgängliga och uppfylla krav enligt kapitel 3 i BBR. Om det finns hiss i huset bör den förlängas upp till vinden. Undantag från krav på hiss, kan prövas i en ansökan om det finns kulturhistoriska skäl eller omfattande byggnadstekniska hinder.

Tillämpat i aktuellt kvarter

Samtliga byggnader inom det aktuella kvarteret har hiss. Hissar i fastigheter med oinredd vind stannar på plan 6 (går ej upp till vind). Då hissarna är äldre har de mycket små mått och uppfyller ej dagens krav på tillgängliga mått. Hissarna är placerade i trapphallen som ligger ett halvplan upp från markplan, med undantag för fastigheten Bö 33:8 där trapphallen endast ligger två trappsteg upp från portgången. Inga av trapphusen är därmed tillgängliga från entréplan.

Brand (BBR 5:3)

En bostad ska enligt BBR 5:321 ha två av varandra oberoende utrymningsvägar. Enligt BBR 5:323 kan utrymning i vissa fall ske via fönster. Fönster för utrymning bör vara sidohängda eller vridbara kring en vertikal axel och öppningsbara utan nyckel. Fönster bör ha en fri öppning med minst 0,5 meters bredd och minst 0,60 meters höjd. Öppningens underkant bör ligga högst 1,2 meter över bostadens golvnivå. Om avståndet mellan golv och fönstrets underkant överstiger 1,2 meter bör en plattform eller liknande monteras på insidan.

Tillämpat i aktuellt kvarter

Inom kvarteret förekommer fastigheter med både ett och två trapphus. Där fastigheten endast har ett trapphus (Bö 33:7, 33:8 och 33:14) måste man vid vindsinredning sannolikt lösa utrymning via takfönster/takkupa mot gatan. Ljusöppningarna kan i dessa fall behöva kompletteras med särskilda anordningar i form av stegpinnar, stigbrygga och dylikt för att räddningstjänsten ska kunna nå fram med sin stegutrustning - vilket kan ge stora negativa antikvariska konsekvenser och verka förfulande i stadsbilden. Om stegen når fönstrets underkant behövs inga särskilda åtgärder. Om så inte är fallet ska stegpinnar, stigbrygga eller motsvarande monteras från karmunderstycke till takkant. Ett avstånd mellan takkant och fönstrets underkant på ca 0,5 meter godtas utan åtgärder. Utrymningsanordningar på taket kan lätt bli skrymmande och bedöms normalt inte som lämplig ur antikvarisk synvinkel. I det fall de krävs måste de ges så diskret utformning som möjligt och anpassas till taklandskapets och byggnadernas kulturhistoriska värden. Bedömning av detta måste göras från fall till fall.

Trapphusen försågs ursprungligen med hiss. Hissarna är placerade ett halvplan upp från entréplanet och har generellt små mått.

Slutsatser - lämplighet för vindsinredning

De aktuella vindarna har sådana nockhöjder att inredning av bostad är möjligt, dock kan vindsinredning komma att innebära förändringar av hanbjälkarna vilket kan få antikvariska konsekvenser. I det aktuella kvarteret bedöms det vidare som svårt att uppnå full tillgänglighet till hiss från gata, vilket bl a skulle kräva utvändiga ramper i trottoar, lyftbord i entréhallar mm. Trapphusen är visserligen relativt enkla i sitt utförande, men bevarar flera äldre detaljer och är av kulturhistoriskt värde. Därför ses det som mest lämpligt med små lägenheter eller etagelägenheter, alternativt att det i detaljplanen ges avsteg från hisskravet.

Det ska noteras att krav på två av varandra oberoende utrymningsvägar i vissa fall kan behöva lösas genom stegpinnar, räcken, nödbalkonger mm i anslutning till tillkommande ljusöppningar i takfallet. I de exponerade takfallen mot gatorna är detta inte lämpligt då det skulle få en kraftigt förfulande inverkan på stadsbilden. I det taket har en hög exponering och två av varandra utrymningsvägar inte kan lösas i befintliga trapphus bedöms därför endast etagelägenheter som lämpligt.

Känslighet/tålighet för inredning av vind

Taken har, med hänsyn till hur välbevarade de är och hur exponerade i stadsbilden de är, olika hög känslighet/tålighet för tillkommande takkupor och andra ljusöppningar. Det förekommer också välbevarade vindar där inredning av bostad skulle innebära påverkan på byggnadens kulturhistoriska värde.

I vissa fall har det bedömts finnas en viss tålighet för tillkommande takkupor, under förutsättning att nya kupor utformas med stor hänsyn till byggnadernas kulturhistoriska karaktär och stadsbilden. Med hänsyn till områdets enhetliga utformning är det av stor vikt att enhetlighet eftersträvas även vad gäller tillkommande takkupor och plåtarbeten. Det är av stor vikt att kupornas utformning blir smäcker, varför effektiva isoleringsmaterial måste användas för att undvika överdimensionerade kupsidor, alternativt att avsteg görs från BBR:s nybyggnadskrav vad gäller isolering. Nya kupor måste ges en traditionell utformning. Ursprungliga takkupor mot gården bör i första hand bevaras. Då taklyft sedan tidigare medfört negativa konsekvenser för gårdsfasadernas kulturhistoriska uttryck bör ytterligare taklyft ej godtas. Nödbalkonger mot gata bör ej accepteras.

Särskilt känsliga tak

I kvarteret förekommer några särskilt känsliga tak. Det handlar om tak som antingen är särskilt exponerade i stadsbilden och/eller har ursprungligt taktäckningsmaterial och bevarade kupor mot gården. Dessa fastigheter har bedömts ha en mycket hög känslighet för förändringar. Förutsättningarna för att inreda vindarna är därmed begränsade. De aktuella taken har markerats med rött i illustrationen på kommande sida.

- **Bö 33:7 (Jättegrytsgatan 4)** är det enda helt bevarade taket med skiffertäckning mot gatan och ursprunglig murad trapphuskupa samt små lunettformade kupor mot gården. Nya takkupor eller andra ljusöppningar bedöms som olämpligt i båda takfall med hänsyn det välbevarade taklandskapet.
- **Bö 33:2 (Jakobsdalsgatan 1)** bevarar ursprunglig skiffertäckning mot gatan samt en ursprunglig takkupa mot gården. Vinden är en av få bevarade i kvarteret och området med ursprunglig förrådsinredning och tvättstuga. Takfall mot gatan har en hög exponeringsgrad och ingår i kvarterets monumentala fond mot öst. Tillkommande takkupor mot Jakobsdalsgatan riskerar att medföra negativa konsekvenser för byggnadens arkitektoniska gestaltning och stadsbilden. Eventuellt skulle små lunettformade kupor kunna vara ett alternativ (små kupor kan dock medföra svårighet att uppfylla krav på utrymning samt dagsljus). Takfallet mot Påskbergsgatan har en något lägre känslighet då det inte har en fullt lika stor betydelse i stadsbilden. Takfall mot gården har en större tålighet då det ingår i en helhetsmiljö som sedan tidigare är kraftigt förändrad. Det bedöms som möjligt att genomföra en ombyggnad av gårdssidans takkupor. Dock bör taklyft undvikas.
- **Bö 33:6 (Jakobsdalsgatan 9)** har ett delvis bevarat takfall belagt med tegel mot gatan som är exponerat i stadsbilden och ingår i kvarterets monumentala fond mot öst. Till följd av den höga exponeringsgraden bedöms tåligheten för nya takkupor vara starkt begränsad mot Jakobsdalsgatan. Det mindre exponerade takfallet mot Jättegrytsgatan har en större tålighet för ombyggnad av befintlig takkupa. Takfall mot gården är mindre känsligt då det ingår i en miljö som sedan tidigare är kraftigt förändrad. Dock bör taklyft undvikas.

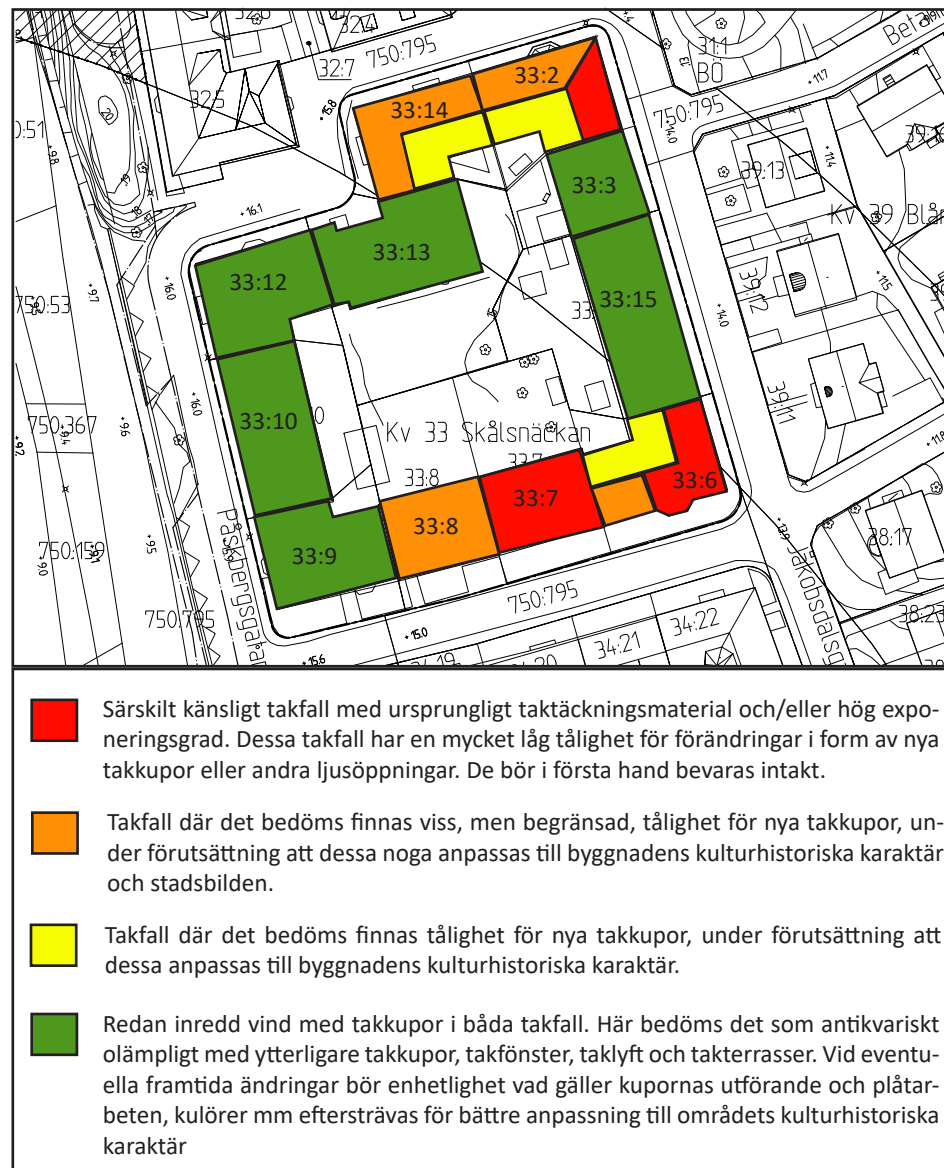
Tak med viss tålighet

I kvarteret förekommer fastigheter med delvis välbevarade tak där takformen är intakt, men där taktäckningsmaterial bytts. I dessa fall har det bedömts finnas en viss tålighet för tillkommande ljusöppningar i takfall mot gatan. Där takfallen har en hög exponeringsgrad är dock tåligheten begränsad och nya takkupor måste ges en omsorgsfull utformning och placering tydligt anpassad till den kulturhistoriska karaktären och stadsbilden. Takfall mot gården har en större tålighet då det ingår i en helhetsmiljö som sedan tidigare är kraftigt förändrad. Det bedöms som möjligt att genomföra en mindre ombyggnad av gårdssidans ursprungliga takkupor. Dock bör ytterligare taklyft undvikas.

- **Bö 33:8 (Jättegrytsgatan 2B)** har välbevarad takfall mot såväl gata som gård, även om taktäckningsmaterialet har bytts under senare tid. Takfall mot gatan är dock inte exponerat i stads- eller gatubilden varför det bedöms finnas tålighet för takkupor eller andra ljusöppningar, under förutsättning att de ges ett till byggnadens kulturhistoriska karaktär anpassat utseende och hålls nere på höjden för att inte bli synliga från gatan. De ursprungliga takkuporna mot gården bör i första hand bevaras. En mindre ombyggnad kan eventuellt bedömas som antikvariskt godtagbart.
- **Bö 33:14 (Påskbergsgatan 4)** har ett delvis välbevarat tak. Det östra takfallet är exponerat i stadsbilden vilket gör tåligheten för tillkommande takkupor begränsad. Däremot har det norra takfallet en låg exponeringsgrad varför tåligheten för takkupor är större. Mot gården finns tvättstugans ursprungliga takkupa kvar och bör i första hand bevaras, en mindre ombyggnad ses som möjlig. Dock skall påpekas att vinden utgör en av få välbevarade i området.

Redan inredda vindar

De byggnader där vindarna idag redan är inredda har många gånger försetts med överdimensionerade takkupor som inte har anpassats till det arkitektoniska uttrycket, takets betydelse i stadsbilden och områdets starka ensembleverkan. Vid eventuella framtida förändringar bör befintliga moderna takkupor ges en utformning som bättre samspelar med områdets kulturhistoriska karaktär. Det bör vidare eftersträvas enhetlighet. Ytterligare takkupor bör undvikas i exponerade lägen. Vad gäller gårdarnas taklyft bör man vid framtida förändringar eftersträva en större enhetlighet vid val av kulör på takplåt och utformning av takterrasser.

Antikvariska riktlinjer vid vindsinredning

I de fall inredning av bostad har setts som lämplig ur antikvariskt perspektiv är det av stor vikt att alla förändringar utförs med hänsyn till såväl den enskilda byggnadens kulturhistoriska karaktär som till den samlade miljöns enhetliga utformning. I Plan- och bygglagen ställs krav på varsamhet och att takkupor skall utformas hänsynsfullt så att nytillskotten ansluter till det befintliga huset.

Generella riktlinjer vid vindsinredning

- Byggnadernas ursprungliga takform och taklutning bör inte ändras.
- Vid byte av taktäckningsmaterial bör ursprungligt takmaterial vara vägledande.
- Ursprungliga takkupor mot gården bör i första hand bevaras.
- Vid vindsinredning skall takkupor/takfönster utformas med hänsyn till byggnadens arkitektur och kulturhistoriska värde.
- Med hänsyn till områdets enhetliga utformning bör enhetlighet eftersträvas även vad gäller takkupor, kulör på takplåt mm.
- Äldre och kulturhistoriskt intressanta detaljer på vindarna bör bevaras i så hög utsträckning som möjligt, t ex vad gäller murstockar, takstolar och äldre snickerier.

Nya takkupor

I de fall inredning av bostad har setts som lämplig ur antikvariskt perspektiv är det av stor vikt att nya takkupor utformas på ett för kulturmiljön så bra sätt som möjligt och anpassas till byggnadernas övriga utformning och formspråk. Storlek, antal och placering måste noga studeras för varje objekt.

Utformning och material

Nya takkupor skall stämma överens med taklandskapets karaktär och husets arkitektur, såväl utformningsmässigt som materialmässigt. Färg och material skall

överensstämma med takets eller byggnadens färg och materialverkan i övrigt. Kuporna får ej vara för dominerande. De bör ges så nätta dimensioner som möjligt. Utformningen skall inte minska fastighetens kulturhistoriska värde. Fönstertyp i takkuporna bör utformas lika fönstren i fasaden.

De ursprungliga takkuporna bör vara vägledande vid utformning av nya kupor. Det är också viktigt att ett sådant återskapande utformas väl. Det är lätt att kuporna blir för klumpiga och för stora, vilket istället förtar byggnadens uttryck.

Mängd och storlek

Takkupor ska inte dimensioneras med syfte att skapa större våningsyta, utan för att få in ljus och ge utblickar precis som vanliga fönster. Takkuporna bör inte bli för stora eller placeras för tätt så att de dominerar över resterande takyta. Taket skall råda över de nytillkommande takkuporna, vilket innebär att de bör omges av gott om takyta. Takkuporna bör vara färre än antalet fönsteraxlar.

Kupornas storlek bör vara så små som möjligt och utbredningen i sidled skall underordnas fasadfönstrens bredd. Annars är det risk att takkuporna uppfattas som en sammanhängande volym och att husets proportioner förvrängs.

Placering

Symmetri skall eftersträvas för att inte intrycket skall bli rörigt och obalanserat. Takkuporna bör placeras i linje med nedanförliggande fönsteraxlar.

Nya takkupor bör vara indragna i förhållande till takvinklar, takfot och utskjutande byggnadsdelar så som trapphus, burspråk mm för att inte bli för framträdande i gatubilden. Ett indraget läge kan dock medföra att takkupan måste kompletteras med stigbrygga eller liknande för utrymning. Dessa anordningar måste ges en

diskret utformning. Detta måste studeras från fall till fall om det är genomförbart.

På hörnhus är det olämpligt med kupor på hörnet, då de kan bli för dominerande i stadsbilden.

Isolering

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer är känsliga för överdimensionerade kupor. Problemet uppstår dels för att man vill skapa så stor glasyta som möjligt och dels på grund av takkupans ofta allt för kraftiga isolering. Just dessa två faktorer är avgörande för takkupans utseende.

När det gäller isolering av takkupor kan BBR:s krav riskera att leda till allt för kraftiga kupsidor - vilket kan ge ett grovt intryck. I särskilt känsliga lägen, där det är av stor vikt att kupornas utformning blir smäcker, bör man därför överväga val av nya effektiva isoleringsmaterial för att få ner dimensionerna, alternativt att avsteg görs från BBR:s nybyggnadskrav med hänsyn till byggnadernas kulturhistoriska värden.

Takfönster

Takfönster har aldrig varit någon ursprunglig fönstertyp i det aktuella området. I vissa lägen kan dock takfönster övervägas då de blir mer diskreta och inte blir synliga från gatunivå eftersom taklutningen är så flack. Det är dock viktigt att ta hänsyn till takfönstrens effekt under kvällstid då de kan utgöra ett störande inslag i arkitekturen. Av den anledningen bör takfönster undvikas i exponerade lägen där taken ingår i en fond, blickfång eller siktlinje.

Riktigt små takfönster, så kallade sotarluckor, som har en historisk tradition, är nästan alltid möjliga att bygga utan att alltför mycket påverka arkitekturen. Större moderna takfönster är helt främmande inslag på äldre hus. Takfönster skapar även en ofördelaktig innemiljö eftersom det inte blir någon kontakt med gatan och omgivningen, utan endast en utblick mot himlen.

Takterrasser och taklyft

Takterrasser är ur antikvarisk synvinkel främmande för äldre hus. Nya takterrasser kan inte ses som en antikvariskt god lösning. I vissa fall kan takterrasser utföras på takfall mot gård där de är mindre synliga. Det är då av stor vikt att terrassen utformas så att den upplevs som en del av taket.

Taklyft riskerar alltid att framstå som en påbyggd våning och påverkar därmed byggnadens arkitektoniska uttryck oavsett om det utförs mot gata eller gård. Ur antikvariskt perspektiv bör man generellt inte tillåta taklyft. För vissa redan förvanskade tak mot gårdarna kan man dock överväga mindre och väl utformade taklyft. Ett exempel på ett diskret taklyft mot gården finns på Jakobsdalsgatan 15 (Bö 34:4).

Vindarna

Vid inredning av vind bör så mycket ursprungliga delar som möjligt bevaras. Detta gäller bl a putsade murstockar och äldre takstolskonstruktion men också detaljer i form av t ex ursprungliga spegeldörrblad och andra förekommande snickerier. Ur antikvarisk synvinkel bör man även överväga att bevara åtminstone en del av vinden intakt.

Del 2: Historik

I denna del av rapporten tecknas Jakobsdals planhistoriska och bebyggelsehistoriska utveckling. Byggnaderna inom de fyra storgårdskvarteren i Jakobsdal uppfördes 1929-34. Genom stadsplanen sökte man skapa en sammanhållen och enhetlig bebyggelse. Stadsplanen medgav inte inredning av bostad på vindarna. Under senare tid har dock flera vindar inretts som bostadslägenheter.

Kapitlets innehåll:

Planhistorisk beskrivning

Bakgrund	sid 20
Lilienbergs stadsplaneförslag från 1921	sid 20
Lilienbergs stadsplan från 1924	sid 21
Ändring av stadsplan 1929	sid 22
Ändring av bestämmelserna 1932 och 1933	sid 22
Stadsplan från 1963	sid 23
Gällande stadsplaner idag	sid 23

Byggnadshistorisk beskrivning

Villor och radhus	sid 24
Storgårdskvarteren	sid 24
De ursprungliga taken och vindarna	sid 25
Vindsinredning	sid 28
Övriga förändringar	sid 28

Planhistorisk beskrivning

Byggnaderna i det aktuella kvarteret Skålsnäckan, samt de angränsande storgårdskvarteren, uppfördes mellan åren 1929-1934. Stadsplanen upprättades av dåvarande stadsingenjör Albert Lilienberg år 1924 och omfattade en trädgårdsstad med framförallt villor och radhus, men även ett antal storgårdskvarter med flerbostadshus. Nedan tecknas områdets planhistoriska utveckling översiktligt.

Bakgrund

Namnet Jakobsdal har området fått av en gård som tidigare låg på platsen, Jakobsdals gård (f d Örgryte Stom). Gården ägdes under 1800-talets första hälft av apotekaren Hans Jacob Cavallin. Jakobsdalsparken i det aktuella utredningsområdets norra del är en rest av egendomens gamla parkanläggning. Området tillhörde då Örgryte, men inkorporerades med Göteborg år 1922. I samband med detta växte stadsdelar som Bö, Skår, Jakobsdal och Torp fram.

Göteborg expanderar

Tiden kring sekelskiftet 1900 var en expansiv tid i Göteborg. Mellan 1880-1920 tredubblades stadens befolkning. Bostadsbristen och trångboddheten var omfattande. Nu behövdes nya planer för att göra det möjligt för Göteborg att växa. Omkring 1915-20 hade mark från Överås och Jakobsdal tagits över av bolag och andra byggintressenter och några villor hade redan uppförts i "Örgryte Trädgårdsstad". År 1922 inkorporerades de östra delarna av Örgryte med Göteborgs stad. Redan två år tidigare hade dåvarande stadsingenjör Albert Lilienberg påbörjat ett stadsplaneförslag för Bö och Jakobsdal.

Lilienbergs stadsplaneförslag från 1921

År 1921 presenterade Lilienberg ett förslag till stadsplan för Jakobsdal och Bö. Förslaget, som utformades med den engelska trädgårdsstaden som förebild, innehöll huvudsakligen villor, men även den nyintroducerade byggnadstypen radhus samt flerbostadshus i storgårdskvarter. Stadsplanen var tydligt inspirerad av tidens nya stadsplaneideal, framförallt av Camillo Sitte som riktat skarp

Utsnitt ur illustrationsritning till förslag till stadsplan för delar av egendomarna Jakobsdal och Bö från 1921. Stadsplaneförslaget omfattade en trädgårdsstad med villor (brun markering) och radhus (rosa markering). Lila anger allmän mark, bl a en park på Jakobsdals gårds f d parkanläggning. Trädgårdsstaden avslutades mot väst av två storgårdskvarter i exponerat läge (röd markering) där byggnaderna skulle uppföras i max 5 våningar och vara sammanbyggda med en gemensam takfotsnivå (på del av det nu aktuella utredningsområdet). Källa: Regionarkivet.

kritik mot rutnätsstadens fantasilöshet och istället förespråkade ett konstnärligt stadsbyggnadsideal med den medeltida stadens oregelbundna gatunät och platsbildningar som inspiration. Ojämnheter i terrängen skulle inte utplånas och föras in i rutnät utan istället bibehållas för att skapa nivåer och oregelbundet i terrängen. Planen utformades med ett antal trädkantade boulevarder samt mindre gator inne i området.

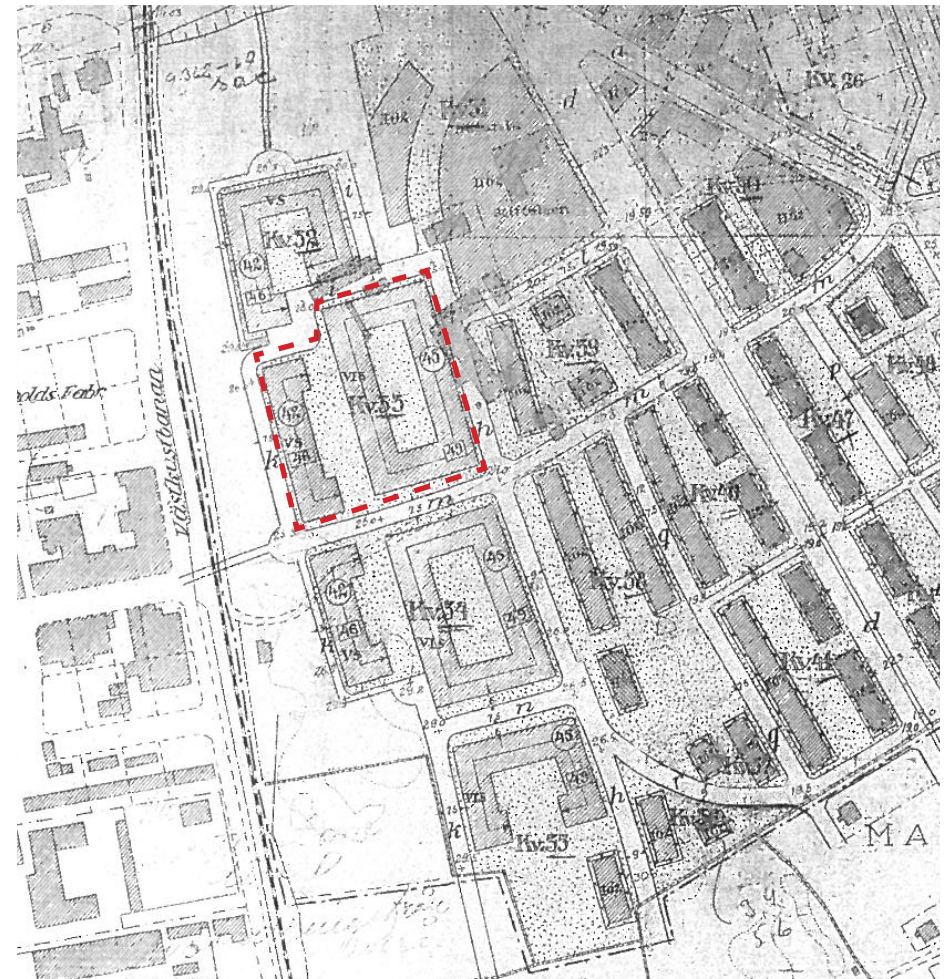
Lilienbergs stadsplan från 1924

Förslaget från 1921 kom att revideras och i Lilienbergs stadsplan från 1923, som antogs 1924, ökades antalet storgårdskvarter till två helt slutna kvarter och fyra halvslutna kvarter. De två västligaste kvarteren bestod egentligen av två huslängor som tillsammans med de kringbyggda kvarteren mot öst bildade två gårdar. Stadsplanen skapade en rumslig variation genom kvarterens vinklade form som gav anledning till slutna gaturum samtidigt som gårdarna fick sol. Öster om dessa kvarter planerades, liksom i det tidigare förslaget, för ett område med radhus och fristående byggnader om 1-2 våningar.

Enhetlighet och ensembleverkan

Genom stadsplanebestämmelser sökte Lilienberg få de enskilda byggherrarna att underordna sig gemensamma principer för gestaltningen, och på så vis uppnå en hög grad av enhetlighet. Stor vikt lades vid att skapa en sammanhållen stadsbild där bostadskvarteren, inte det enskilda huset, utgjorde utgångspunkten för den övergripande gestaltningen. Detta skulle bli uppnått genom att byggnaderna i kvarteren uppfördes sammanbyggda med varandra, med en gemensam taknock- och takfotsnivå och stora sammanhängande fasad- och taktytor. Genom att slå ihop de enskilda flerbostadshusen i ett kvarter till ett block med gemensam gård, uppnåddes en arkitektonisk enhet med enhetliga fasader.

Stadsplanen från 1924 stadgade att största tillåtna våningsantal för flerbostadshusen i storgårdskvarteren var 6 våningar, av vilka endast 5 fick inredas för bostadsändamål (planen medgav ej inredning av bostad på vind). Den angav även att byggnaderna i kvarteren skulle sammanbyggas med varandra, ha en gemensam takfotsnivå och att de skulle ges en sådan arkitektonisk utformning

Utsnitt ur Lilienbergs stadsplan från 1924 (obs! dåligt original), aktuellt planområde markerat med röd streckad linje. I denna stadsplan var kvarteren utformade som två helt slutna kvarter och fyra halvslutna kvarter. Detta kom senare att ändras genom att de två västligaste kvarteren sammanfogades med de två kvarteren mot öst. Öster om storgårdskvarteren planerades för fristående villor och radhus. Källa: SBK

som tomten, närliggande bebyggelse och stadsbilden påfordrade. Vidare angav Lilienberg uttryckligen att takkupor och annan uppbyggnad ovan takplanet ej fick uppföras synliga från gata eller öppen plats på hus om två eller fler våningar.

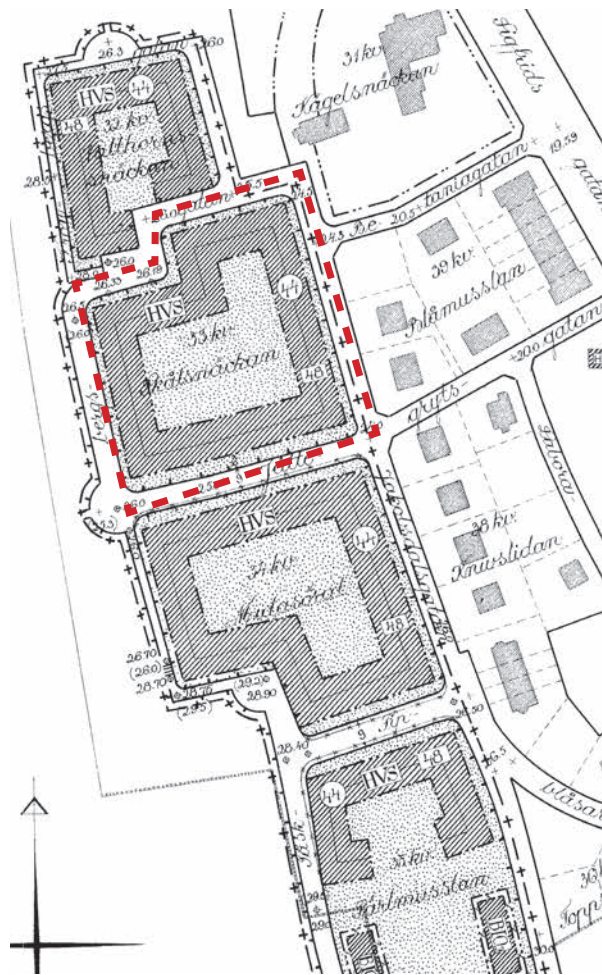
Ändring av stadsplanen 1929

Stadsplanen från år 1924 kom att ändras år 1929 (dvs strax före uppförandet av de första byggnaderna i storgårdskvarteren) av den nyss tillträdde stadsingenjören A Södergren. Ändringen innebar att kvarteren Skålsnäckan och Midasörat fick sin nuvarande form som två stora och helt slutna gårdar med oregelbunden form. De två yttre kvarteren, Valthornssnäckan och Pärlemusslan, öppnade sig mot söder.

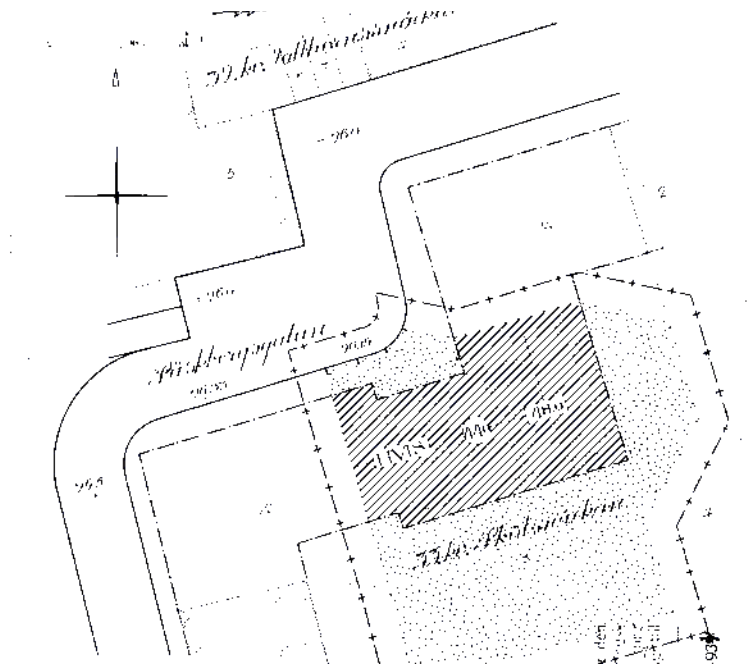
I likhet med stadsplanen från 1923 stadgades att byggnaderna skulle uppföras sammanbyggda med en gemensam taknock- och takfotsnivå. Likaså angavs att vindarna inte fick inredas för bostadsändamål och att högsta tillåtna våningsantal var 5 våningar. Skrivelsen om takkupor utgick dock i denna stadsplan och ersattes med formuleringen *”nämnden äger rätt att av arkitektoniska skäl medgiva mindre uppbyggnad över takplanet”*. Om fasadernas utformning skrev Södergren att dessa skulle *”uppföras i den arkitektoniska utformning, med sådant fasad- och taktäckningsmaterial samt med sådan utvändig färggivning, som gatu- och gårdsbilden i sin helhet påfordrar...(...) Där byggnader med varandra sammankopplar skola de så uppföras att deras yttre samstämma med varandra”*.

Ändring av bestämmelser 1932 och 1933

År 1932 gjordes en ändring av de särskilda bestämmelserna i stadsplanen. De ändringar som föreslogs avsåg möjligheten att uppföra byggnader om sex våningar vad gäller byggnaderna i kvarteret Skålsnäckan och kvarteret Midasörat. Vindsinredning tilläts inte heller i denna stadsplan. I övrigt gjordes inga ändringar. År 1933 gjordes en mindre ändring av del av stadsplanen, gällande tomt nr 13 i kvarteret Skålsnäckan. Planen innebar att byggnaden på Påskbergsgatan 6 (Bö 33:13) gavs ett indraget läge i förhållande till byggnaden på Påskbergsgatan 8.

Utsnitt ur stadsplan från 1929. Det aktuella kvarteret har beteckningen HVS. H anger att marken fick bebyggas för bostads, handels eller hantverksändamål. V anger att området inte fick bebyggas med hus som har för bostadsändamål inredd vind och mer än 5 bostadsvåningar. S anger att *”området ej får bebyggas med mindre huvudbyggnaderna utan avbrott med varandra sammanbyggas”*. Vidare angav stadsplanen att byggnaderna skulle ha gemensam taknock- och takfotsnivå. Aktuellt planområde markerat med röd streckad linje. Källa: SBK

Ändring av stadsplan från 1933, gällande byggnaden på Påskbergsgatan 6. Källa: SBK.

Stadsplan från 1963

År 1963 upprättades en ny stadsplan som omfattade fastigheterna utmed Påskbergsgatan. Stadsplanen togs fram som ett led i stadsplanläggningen av ny sträckning för riksväg E6. Stadsplanen kom dock inte att innebära några förändringar för det aktuella planområdet.

Gällande stadsplaner idag

För det aktuella planområdet gäller idag stadsplanen från 1929 liksom ändringen från 1933 ändringar i bestämmelserna som gjordes år 1963.

Radhus längs den trädkantade Sankt Sigfridsgatan i anslutning till det aktuella planområdet.

Flerbostadshus i klassicerande stil på Jakobsdalsgatan.

Flerbostadshus i 20-talsklassicerande stil på Kronhjortsgatan i Jakobsdal.

Byggnadshistorisk beskrivning

Villor och radhus

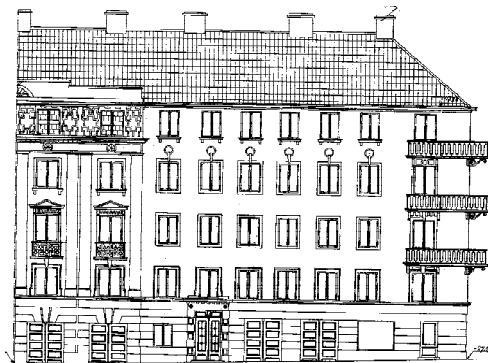
Mellan åren 1926-1928 kom området öster om det aktuella planområdet att byggas med villor och radhus i klassicerande stil. Huvudstråket, S:t Sigfridsgatan, är än idag ett ovanligt enhetligt och väl bibehållet exempel på 1920-talets radhus och utgör en viktig del av Göteborgs stadsbild. I övriga delar blev bebyggelsen friare placerad och kom att omfatta en blandning av radhus, villor och parhus. Byggnaderna utfördes huvudsakligen av trä med stående fasadpanel.

Storgårdskvarteren

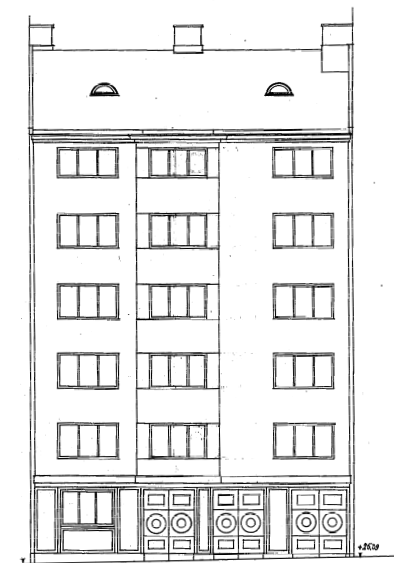
Mellan åren 1929-1934 uppfördes storgårdskvarterens flerfamiljshus. Byggnationen började i norr, i kvarteret Valthornssnäckan, där de första husen stod färdiga kring år 1930. Kvarteren fylldes på successivt från norr till söder. Detta kom att innebära att de yngsta husen mot norr fick en mer utpräglad 20-talsklassicerande stil än byggnaderna i söder som blev mer avskalade i sin utformning. Ritningarna upprättades av flera välkända arkitekter så som Nils Olsson, G Ålander, JG Bolinder m fl.

Byggnaderna uppfördes i 5-6 våningar och fick fasader av rött eller gult tegel. Trots att de uppfördes av olika byggherrar och efter olika arkitekters ritningar kom de att präglas av en enhetlig gestaltning. Samtliga byggnader utformades som enkla grundvolymen där skala, volym, proportioner och formspråk samspelade. Dekoren var generellt sparsam, men fasaderna pryddes av naturstensomfattningar kring portar, smidesräcken till balkonger, kopparklädda burspråk mm.

I flera av husen fanns butiker i bottenvåningarna. I varje våningsplan fanns generellt 2-3 lägenheter. Varje hus försågs med ett centralt placerat trapphus som nåddes från gatan. I entréhallarna belades golven med marmor, medan vilplanen belades med terrazzo. Samtliga byggnader försågs med hiss, vilken generellt placerades i trapphallen ett halvplan upp från markplan. Hissarna kom endast att dras upp till det översta våningsplanet, på vinden förlades hissmaskinrummen. I några enstaka fall förlades en kökshiss mot gården, med vilken tvättstugan på vinden samt piskbalkongerna nåddes.

Nils Olssons ritning till byggnad på Kronhjortsgatan 8 (Bö 32:7, kv Valthornssnäckan) från år 1929 med utpräglat 20-talsklassicistiskt utförande. Takfall mot gatan belades med skiffer och saknade takkupor. Källa: SBK.

Ritning till byggnad på Jättegrytgatan 1 (Bö 34:19, kv Midasörat) från år 1932 med ett avskalat och enkelt formspråk. Mot gatan fanns två små lunettformade takkupor. Källa: SBK.

Kvarteret Skålsnäckan

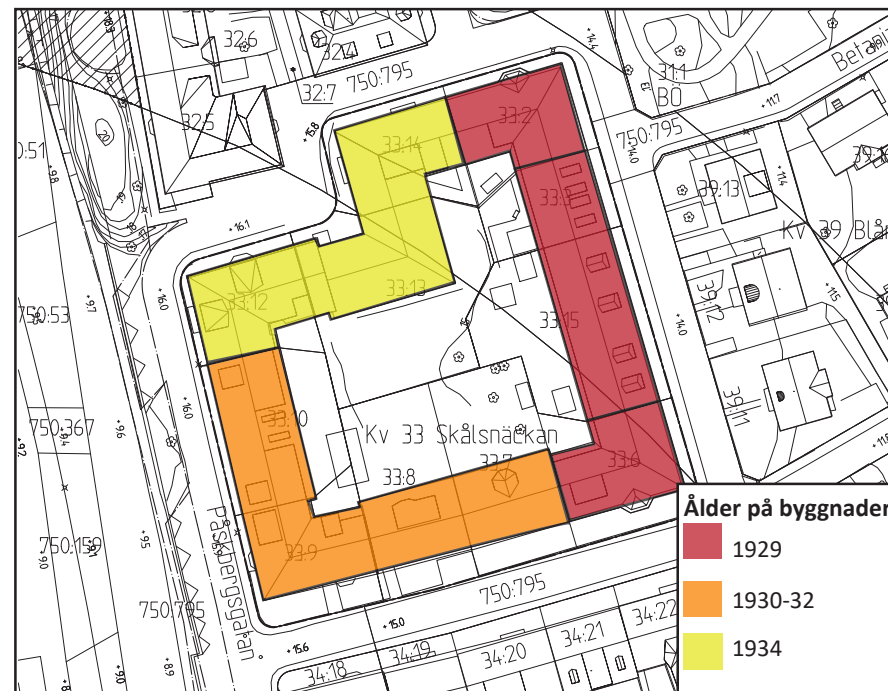
Kvarteret Skålsnäckan byggdes ut från öst till väst. Byggnaderna uppfördes i sex våningar. Samtliga byggnader mot Jakobsdalsgatan ritades av arkitekt Karl M Bengtsson och såväl gatu- och gårdsfasader gavs en gemensam utformning med en putsad och bandrusticerad sockelvåning, gula tegelfasader och en putsad sjätte våning. Likaså fick fasaderna en gemensam fönstersättning och likadana portar i bottenvåningen. Fasaderna kom att bilda en enhetlig och monumental fond mot Jakobsdalsgatan. Övriga byggnader i kvarteret ritades av G Åhlander, J Bolinder och N Olsson och gavs fasader av rött respektive gult tegel. De gavs ett enhetligt uttryck, men med en viss individualitet i fasadkompositionen som skapade variation i gaturummet.

De ursprungliga taken och vindarna

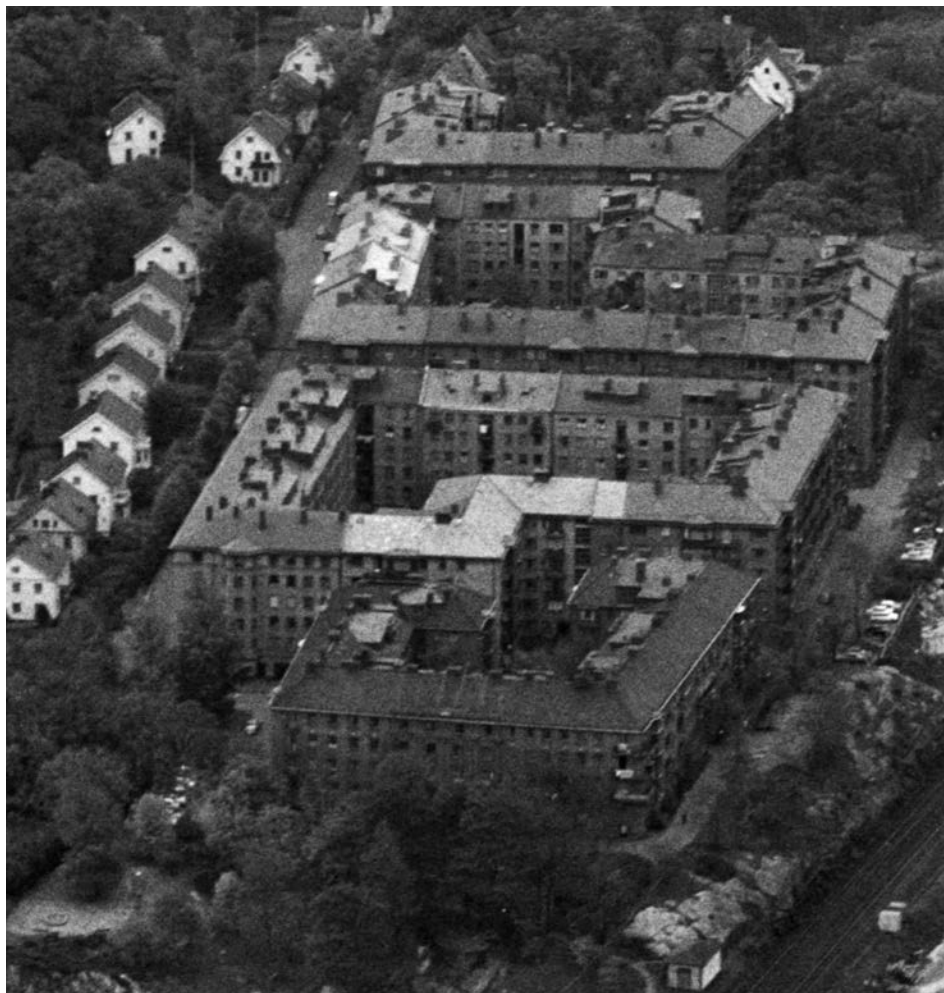
Byggnaderna i samtliga storgårdskvarter gavs flacka och valmade sadeltak och var ursprungligen utformade som stora sammanhängande ytor, belagda med tegel eller skiffer. I kvarteret Skålsnäckan kom takfallen att beläggas med i huvudsak skiffer. Takfoten markerade byggnadens slut, vilket tillsammans med den flacka lutningen medförde att taken underordnades fasaderna.

Mot gatan hölls taken generellt rena från takkupor, en direkt följd av stadsplanen och tanken om att taken skulle bilda lugna avslut av fasaderna. I det aktuella kvarteret Skålsnäckan, samt i kvarteret Valthornssnäckan, fanns ursprungligen inga takkupor i takfallet mot gatan. I de två kvarteren mot söder (kvarteret Midasörat och Pärlemusslan) kom vissa av byggnadernas takfall mot gatan att försees med små lunettformade kupor högt upp i takfallet. Dessa ursprungliga takkupor hade enbart funktion för att släppa in dagsljus på vindarna.

Mot gårdarna var dock takkupor vanligt förekommande. Vindarna fungerade ursprungligen som torkvindar med tvättstuga och förråd. Eftersom vindarna var oinredda fanns ursprungligen endast takkupor in mot trapphus och tvättstuga samt i vissa fall små lunettformade kupor för ljusinsläpp till förrådsdelarna. Takkuporna var ofta placerade högt upp i takfallet.

Flygfoto från år 1966 med kv Skålsnäckan och Midasörat i centrum. Taken var belagda med i huvudsak skiffer, men även tegel och kopparplåt förekom. Källa: TT-bild.

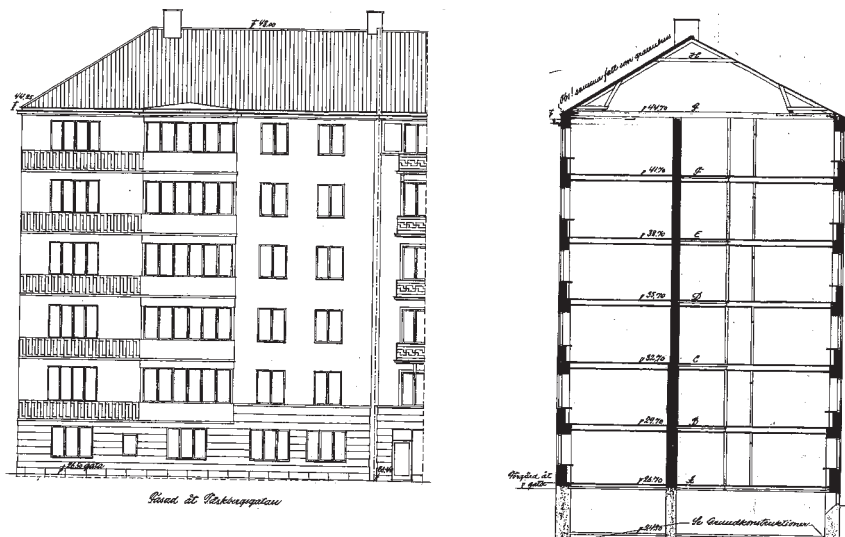
Flygfoto över Jakobsdal från år 1966. På bilden kan man ana att merparten av taken var belagda med skiffer. Takfallen mot gatan saknade generellt kupor, medans takfallen mot gårdarna hade kupor som vette in mot trapphusen och tvättstugorna som låg på vindarna. Källa: TT-bild.

Originalritningar, gatufasad mot Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15, kv Skålsnäckan) daterade 1929. Samtliga av kvarterets byggnader mot Jakobsdalsgatan gavs en enhetlig utformning i stram klassicism. Takfallen mot gatan saknade ursprungligen takkupor och var belagda med skiffer.

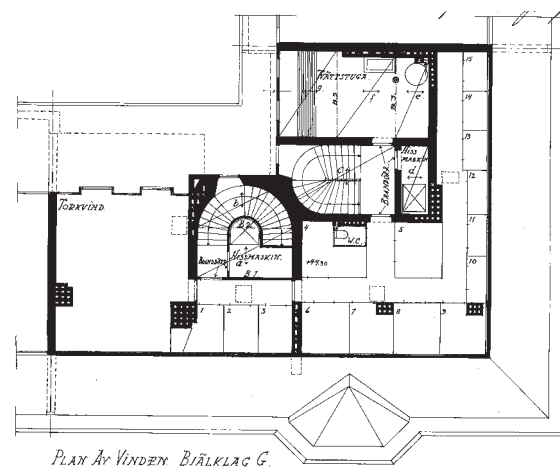
Originalritningar gatu- och gårdsfasad, Jättetrygsgatan 4 (Bö 33:7, kv Skålsnäckan). Takfall mot gatan saknade ursprungligen takkupor. Mot gården fanns kupa mot trapphus samt små lunettformade kupor mot förråden.

Originalritning från 1931, gatu- och gårdsfasad Påskbergsgatan 8 (Bö 33:12, kv Skålsnäckan).
Källa: SBK.

Originalritning från 1931, Jättegrytsgatan 3A (kv Midasörat), gatu- och gårdsfasad. Här fanns ett antal glest placerade och lunettformade kupor mot gatan samt en större takkupa mot gården som släppte in dagsljus i trapphus och tvättstuga. Källa: SBK.

Originalritning över vinden på Jakobsdalsgatan 9 (Bö 33:6). Vinden fungerade som tvättstuga, torkvind och förråd. Här låg även hissmaskinrummet. Trapphuset och tvättstugan försågs med takkuper in mot gården. Källa: SBK.

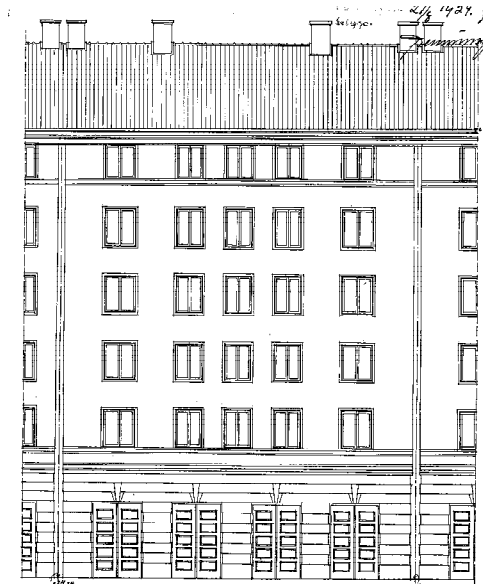
Vindsinredningar

Trots att gällande stadsplaner inte medger vindsinredningar så har bygglov för inredning av bostad på vind beviljats (som liten avvikelse) för ett flertal fastigheter i de fyra storgårdskvarteren på 1980-90-talen samt under 2000-talets början. Vindsinredningarna har inneburit nya takkupor eller nya takfönster mot både gata och gård, och i vissa fall även taklyft och nya takterrasser (mot gårdarna). De senare tillkomna takkuporna har givits en rad olika utföranden och fått olika placering i takfallet. Någon enhetlig stil på kuporna finns inte. Det förekommer såväl goda som dåliga exempel. I samband med vindsinredningar har taktäckningsmaterial många gånger bytts från skiffer till bandtäckt plåt.

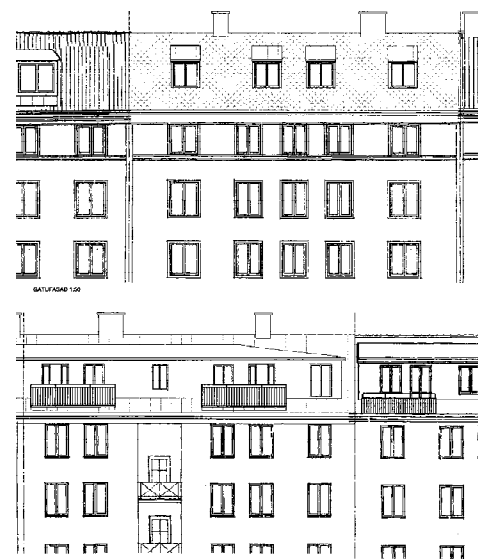
Inredning av vind har skett på ett antal olika sätt. Inom Jakobsdal förekommer ett flertal etagelägenheter där vinden tagits i anspråk av bostaden i våningen under. I dessa fall har trappor satts in i lägenheterna. Befintliga hissar har ej dragits upp till vinden. Det förekommer också att vinden inretts som en stor lägenhet eller som två stycken mindre lägenheter om 2 r o k, och i flera fall har då hissen dragits upp till vinden. Utrymning har huvudsakligen lösts genom att takkupor mot gatan försetts med stegpinnar, stigbryggor, nödbalkonger mm. Sammantaget har tillkommande takkupor mot gatan fått en stor påverkan på såväl stadsbilden som gatubilden.

Övriga förändringar

Genom årens lopp har det skett ett fåtal förändringar av byggnaderna, förutom vindsinredningar. Det har huvudsakligen handlat om fönsterbyten, byten av balkongfronter och entrépartier. I vissa fall ha bottenvåningens butikslokaler gjorts om till bostäder eller garage. Det förekommer även tilläggsisolerade fasader mot gårdarna. Vissa lägenheter har fått förändrad planlösning. Överlag är dock samtliga byggnader välbevarade exteriört.

Originalritning från 1931, Jakobsdalsgatan 3, Bö 33:3 (kv Skålsnäckan), fasad mot gatan. Takfallet saknade takkupor. Källa: SBK.

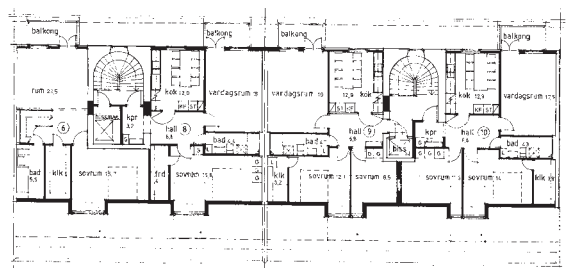
Förändringsritning från år 2000, Jakobsdalsgatan 3. Mot gatan tillkom fyra takkupor och mot gården utfördes ett taklyft. Mot gården tillkom även två terrasser. Källa: SBK.

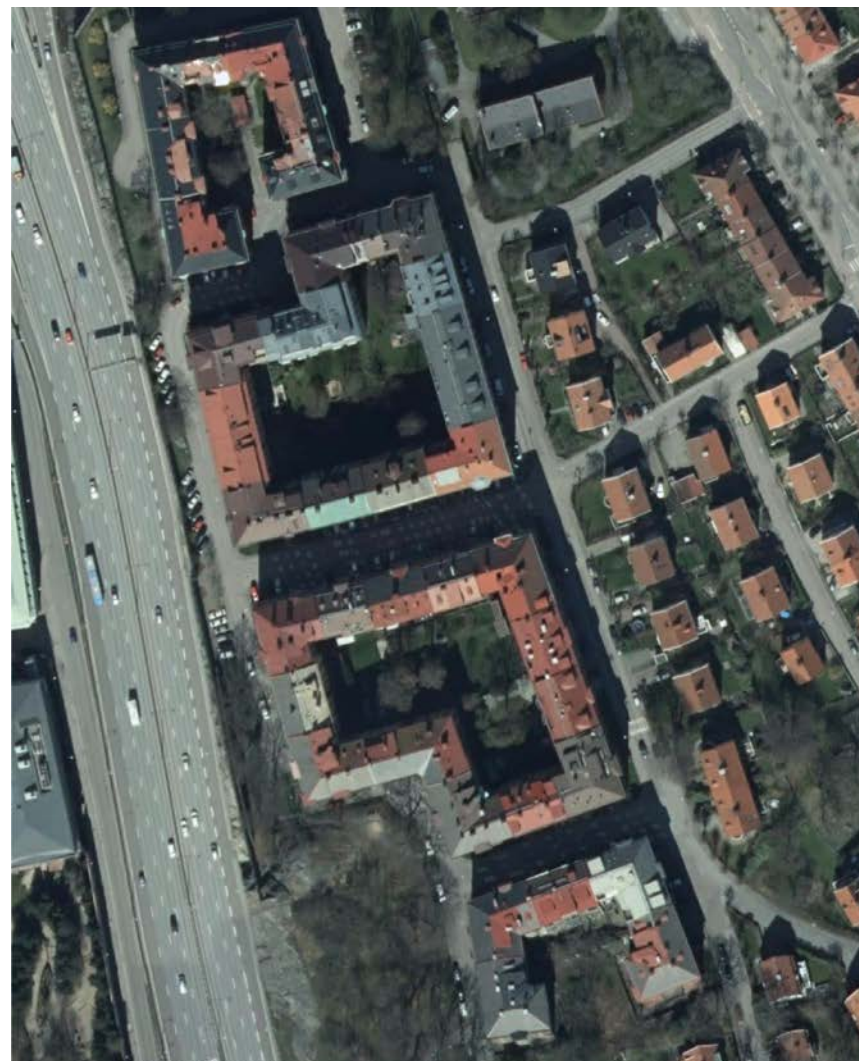
Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15),
originalritning gatufasader.
Källa: SBK.

Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15).
förändringsritning gatufasader
från 1986 då vinden inreddes
och takfall mot gata försågs med
nya takkupor. Källa: SBK.

Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15),
förändringsritning från 1986 då
vinden inreddes. Källa: SBK.

Ortofoto över utredningsområdet idag. Här syns hur flera takfall har belagts med plåt i samband med vindsinredningar. Mot både gata och gård har det tillkommit takkupor. Källa: SBK.

Exempel på utförda takkupor i Jakobsdal

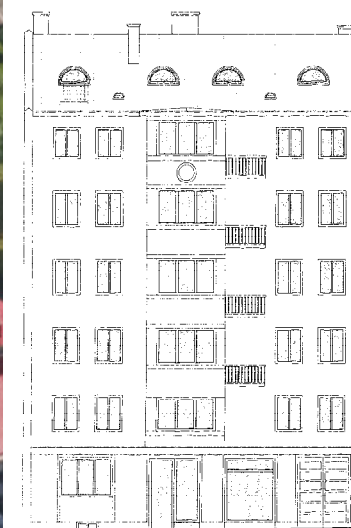
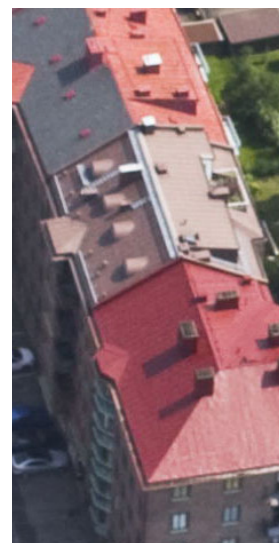
Kvarteret Skålsnäckan sett från Örgrytevägen. Här har det tillkommit stora takkupor i takfallet mot gatan. Fasaden och taklandskapet har en hög exponeringsgrad i detta läge och takkuporna har fått en stor påverkan på stadsbilden. Den ursprungliga relationen mellan fasad och tak har till stora delar gått förlorad då storleken på kuporna får dem att i det närmaste framstå som en förlängning av fasaden.

Kvarteret Valthornssnäckan sett från Örgrytevägen. Här har den stora sammanhängande takytan bevarats genom att vindslägenheter istället för takkupor försetts med takfönster mot gatan. Detta har varit fördelaktigt med hänsyn till takets höga exponeringsgrad och betydelse för såväl stadsbild som arkitektoniskt uttryck.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Betaniagatan. De enskilda byggnaderna i kvarteret har en enhetlig fasadutformning. Vid vindsinredningar har olika typer av kupor blandats i ett och samma takfall inom kvarteret vilket ger ett spretigt inryck.

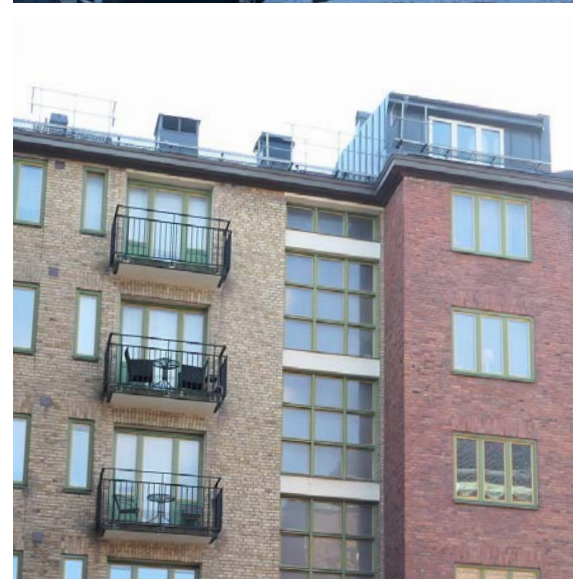
Vid inredning av bostad på vind i fastighet Bö 34:19 (Jättegrystg. 1) ersattes gatans lunettformade takkupor mot nya takkupor som gjordes något större, men fortfarande med lunettform. Deras placering en bit upp i takfallet och deras begränsade storlek gör att de varken syns från gatan eller från håll. Taklyftet och takterrassen mot gården har dock fått en stor negativ påverkan på taklandskapets karaktär betraktat från gården.

Takkupor på Kronhjortsgatan 4, kv Valthornssnäckan. Kuporna är inte jämt fördelade över taket och har dessutom placerats mycket nära varandra och långt ner i takfallet. Plåtarbetena saknar omsorg om detaljer. Stuprören utgör dessutom missprydande element. Sammantaget har detta inneburit att den kulturhistoriska karaktären påverkats negativt.

Takkupor på Jakobsdalsgatan 19, kv Pärlmusslan. Kuporna mot Jakobsdalsgatan har placerats så nära takfallet och så tätt inpå varandra att de upplevs som en fortsättning av fasaden istället för en del av taket. Krav på isolering och den flacka taklutningen gör också att kuporna blir klumpiga. I takfallet mot Topeliusgatan på samma byggnad finns ytterligare en typ av takkupa. Här har kupan försetts med för kraftiga kupsidor och dessutom följer den inte underliggande fönstertyper i fasaden. Plåtarbetena saknar omsorg om detaljerna och detta ger sammantaget ett grovt och oproportionerligt uttryck.

Takkupa på Påskbergsgatan 6, kv Skålsnäckan. Plåtarbetena saknar omsorg om detaljer. Stigbryggor och räcken som krävts för att uppnå krav på två av varandra oberoende utrymningsvägar utgör dessutom missprydande element.

Del 3: Karakterisering, arkitektonisk och stadsbildsmässig analys

Denna del av rapporten innehåller en övergripande arkitektonisk och kulturhistorisk karakterisering av kvarteret Skålsnäckan.

Byggnaderna är uppförda i sex våningar och har givits en enhetlig och stram utformning med fasader av rött eller gult tegel. Formspråket är stramt, symmetriskt och klassicerande. Ursprungligen var merparten av takfallen mot gatan belagda med skiffer. Under årens lopp har dock den äldre skiffertäckningen kommit att ersättas av bandtäcktt plåt i röd, brun eller mörkt grå kulör som nu är det dominerande taktäckningsmaterialet.

Kapitlets innehåll:

Karakterisering och arkitektonisk analys

Monumental fond avslutar villastaden	sid 34
Rumslig variation	sid 34
Gemensam grammatik skapar enhet	sid 35
Individualitet inom ramen för det enhetliga	sid 36

Taklandskapet i stadsbilden	sid 37
-----------------------------	--------

Karakterisering och arkitektonisk analys

Monumental fond avslutar villastaden

Området präglas av Lilienbergs stadsplan och de estetiska stadsplaneideal han tillämpade. Lilienberg strävade efter att utnyttja platsens naturliga förutsättningar för att skapa utblickar och fondmotiv. I det aktuella området lät han storgårdskvarteren avsluta den småskaliga villastaden och bilda en monumental fond mot Göteborg. Den monumentala fonden är tydligast avläsbar från Örgrytevägen där de tre storgårdskvarteren utgör ett tydligt blickfång på sin höjd. Även betraktat från villastaden framträder storgårdskvarteren tydligt i gatuperspektiven och markerar en tydlig övergång från småskaligt till storskaligt.

Rumslig variation

Gatunätet är oregelbundet och stadsplanen är uppbyggd kring ett differentierat gatunät med breda boulevarder (t ex Sankt Sigfridsgatan) och mer intima gator och platsbildningar inne i bostadskvarteren. Planen skapar en rumslig variation inom den begränsande ramen, bl a genom svängda gator och platsbildningar som uppstår genom kvarterens oregelbundna form, vilket ger en spännande stadsmiljö trots den mycket enhetligt utformade arkitekturen. De två mittersta, och största, storgårdskvarteren har en vinklad form som ger anledning till slutna gaturum. De två yttre kvarteren har öppningar mot söder. De kringbyggda bostadskvarteren med sammanhängande fasadlängor ger en stadsmässig gatubild med tydlig rumsverkan vilket kontrasterar mot trädgårdsstadens småstadskaraktär.

Gemensam grammatik skapar enhet

Karaktistiskt för Jakobsdals storgårdskvarter är att de utgör en mycket väl sammanhållen enhet där de enskilda byggnaderna är underordnade miljöns helhetsuttryck. Fasader, material, kulörer, proportioner och skala samspelar. Samtliga byggnader är uppförda i 5-6 våningar med gemensam takfotsnivå, tegelfasader, sparsam dekor och med en betoning på byggnadens grundvolym. De har ett klassicerande formspråk och en symmetrisk uppbyggnad. Detta är ett direkt resultat av stadsplanen och dess bestämmelser som syftade till att skapa enhetlighet.

De enskilda husen har sammanfogats så att de bildar slutna väggar mot gatan. Byggnaderna har hanterats som grupp snarare än som individer och helhetsmiljön präglas av en stark ensemblerverkan. De flacka valmade sadeltaken är belagda med skiffer, tegel eller plåt. Den arkitektoniska grundtanken har varit att fokus ligger på fasaderna, medan de flacka taken fungerat som lugna avslut. Det är fasaderna och deras rena och klassicerande uttryck som dominerar husen. Sockelvåningarna är många gånger markerade genom mönstermurning och ger bebyggelsen tyngd. Den obrutna takfoten bidrar tillsammans med fasadutformningen till att visuellt binda samman byggnaderna.

De långa gatustråken hålls samman av det klassicerande formspråket samt den rytmiska upprepningen av olika byggnadselement så som fönster, burspråk mm. Här kan kvarteret Skålnäckans fasader mot Jakobsdalsgatan fungera som exempel där de enskilda byggnadernas gatufasader har hanterats som en tydlig enhet med en gemensam utformning och materialbehandling. Gatustråket hålls här samman av en gemensam putsad och bandrusticerad sockelvåning, släta fasader av gult tegel och en gemensam putsad sjätte våning. Dock har sentida förändringar kommit att påverka den enhetliga fronten negativt. Samtliga fönster är bytta och det förekommer flera olika utföranden på de moderna fönstren. Endast en av byggnaderna bevarar sitt ursprungliga skiffertak. Övriga tak är omlagda med plåt i olika grå kulörer samt tegel. Sammantaget har detta påverkat enhetligheten negativt.

Kvarteret Skålnäcken, gatufasader mot Jakobsdalsgatan har givits en gemensam utformning och materialbehandling.

Fasadernas symmetri och proportioner är väl avvägda och med den sparsamma fasaddekoren skapas lugna gaturum. De äldsta byggnaderna har ett utpräglat 20-talsklassicerande formspråk.

Kvarteret Skålsnäckan, vy längs Påskbergsgatan. Arkitektoniskt ligger fokus på fasaderna medan taken är tydligt underordnade. Förträdgårdarna utgör ett viktigt inslag i miljön.

Kvarteret Midasörat, vy längs Jakobsdalsgatan. Byggnaderna har givits en mer avskalad gestaltning och utgör ett exempel på begynnande funktionalism.

Individualitet inom ramen för det enhetliga

De enskilda byggnaderna har givits en viss variation i sin utformning, vilket genererar en miljö där individualitet ges visst utrymme i en i grunden enhetligt utformad bebyggelse. Kvarterets äldsta hus, uppförda 1929-31, har fått en utpräglad 20-talsklassicerande stil och bär flera av tidens mest typiska detaljer så som frontespiser, portaler utformade som förkroppade kolonner som bär klassiserande entablement, tandsnittsfriser i såväl kransgesimser som takfot, markerade och rusticerade sockelvåningar, inslag av mönstermurning, dekorativt utformade entréportar och överljusfönster, sirligt utförda smidesräckor till balkongerna, kopparklädda burspråk osv.

Hos de yngre byggnaderna kan en begynnande modernism anas. Ju yngre byggnaderna är, ju mer avskalat har formspråket blivit. Byggnaderna från 1931-34 är fortfarande förankrade i 20-talsklassicismen, men bär även drag av den begynnande funktionalismen. Detta yttrar sig bl a genom släta fasader utan markerad sockelvåning där den enda fasaddekoren utgörs av balkongernas smidesräckor, entréernas naturstensomfattningar eller de symmetriskt placerade fönstren. Bland de yngsta byggnaderna förekommer också att fönstren kopplats samman till fönsterband genom kopparklädda burspråk. Någon ren funktionalism förekommer dock inte.

Taklandskapet i stadsbilden

Taklandskapet i Jakobsdals fyra storgårdskvarter har sammantaget genomgått stora förändringar till följd av vindsinredningar och tillkommande takkupor, takterrasser, huvar mm. Det förekommer dock även välbevarade tak som än idag till stora delar utgörs av stora sammanhållna taktor.

Ursprungligen var merparten av kvarterets takfall mot gatan belagda med skiffer. Under årens lopp har dock den äldre skiffertäckningen kommit att ersättas av bandtäcktt plåt i röd, brun eller mörkt grå kulör som nu är det dominerande taktäckningsmaterialet. De valmade sadeltaken är flacka och är tydligt underordnade fasaderna. Takfoten markerar byggnadernas slut, vilket medför att taken, i de fall de är välbevarade, delvis hamnar i bakgrunden.

Taken i kvarteret har olika exponeringsgrad beroende på om de betraktas utifrån eller inifrån området. Från håll framträder taklandskapet tydligt, medan de från gatunivå har en mindre framträdande roll och egentligen bara hamnar i blickfånget vad gäller kvartereshörnen. Dock framträder i flera fall senare tillkomna kupor med tillhörande utrymningsbehör även från gatunivå där de sticker upp och ibland rubbar den arkitektoniska balansen då de bryter samspelet mellan fasad och tak och upplevs som en förlängning av fasaden istället för som en del av taket.

Illustrationen här intill visar i vilka siktlinjer taklandskapet är exponerat. Här syns bland annat hur de västra fasaderna utifrån bildar en viktig fond med stor betydelse för Göteborgs stadsbild. Illustrationen tydliggör också att det framförallt är då kvarteret betraktas utifrån, från håll, som taklandskapet har en hög exponering. Betraktat inifrån området, och från gatunivå, är det huvudsakligen hörnfastigheterna i varje kvarter som har exponerade tak. Taken i kvarterets mitt är i princip inte exponerade från gatorna.

Teckenförklaring

- Viktiga siktlinjer utifrån, där taklandskapet har en hög exponeringsgrad.
- Viktiga siktlinjer inifrån, där taklandskapet är exponerat i gatubilden. Takytan hamnar i blickfånget från gatunivå och har betydelse för upplevelsen av arkitekturen.
- Tak som ingår i en monumental fond med stor betydelse för Göteborgs stadsbild.

Studerade siktlinjer/vyer

- ① Från Örgrytevägen.
- ② Från Betania-/Jättegrytsgatan.
- ③ Från Jakobsdalsgatan.
- ④ Från Påskbergsgatan.
- ⑤ Från Kv Valhornssnäckan.
- ⑥ Från Kv Skålnäckans gård.

Utifrån

1. Siktlinje från Örgrytevägen och Svenska Mässan

De tre kvarteren Valthornssnäckan, Skålsnäckan och Midasörat och deras taklandskap utgör en mycket viktig fond i vyn från Svenska Mässan och Örgrytevägen. På sin höjd ovan E6:an har de en hög exponeringsgrad. Denna fondverkan är inte bara viktigt för Jakobsdal, utan är även en viktig del av Göteborgs stadsbild när man rör sig från Liseberg öster ut längs Örgrytevägen. Taklandskapet är väl synligt och utgör en strategiskt viktig del av fonden, som husens avslut och siluett mot himlen, och är därmed viktigt för helhetsupplevelsen.

Kvarteret Valthornssnäckans taklandskap utgörs fortfarande av en stor, lugn och sammanhållen takyta (med enstaka senare och små takfönster) som kontrasterar mot de mer uttrycksfulla fasaderna med kopparklädda burspråk, sirligt utformade smidesräcken på balkongerna och klassicerande fasaddekor. Då man rör sig öster ut längs Örgrytevägen skapar kv Valhornsstäckans norra fasader också en tydlig entré till Jakobsdal genom sin klassiskt utformade frontespis. Även resterna av den fd gårdens park är av betydelse för kvarterets karaktär av entré.

Kvarteret Skålsnäckans tak har brokigare karaktär där stora, sentida, takkupor delvis dominerar taket och förtar den balans som tidigare rått mellan fasad och tak genom att kuporna framstår som en förlängning av fasaden och inte en del av taket. Detta gäller i synnerhet i de fall kuporna placerats i anslutning till burspråken. Takfallen har också lagts om med bandtäckt plåt som ersatt den tidigare skiffertäckningen. Sammantaget har detta inneburit att de ursprungliga takens uttryck har förändrats och att det tidigare förhållandet mellan fasad och tak har rubbats.

Kvarteret Midasörats taklandskap är från detta väderstreck välbevarat med en lugn och sammanhållen takyta utan tillkommande takkupor och huvar. Flera av taken bevarar sin ursprungliga skiffertäckning.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Örgrytevägen. I såväl takfall mot väst som norr har nya takkupor tillkommit.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Olofsskötkonungsgatan.

2. Betaniagatan och Jättegrytgatan

Från Sankt Sigfridsgatan löper mindre tvärgator in mot utredningsområdet och här, samt mellan villorna och radhusen, skymtar de aktuella storgårdskvarterens fasader och taklandskap fram som blickfång i gatuperspektiven – som en kontrast till trädgårdsstadens småskaliga radhus och villor. Taklandskapen i kvarterens hörn är väl exponerade då man närmar sig från håll och utgör en viktig del i upplevelsen av arkitekturen. Även på längre håll, från Olofsskötkonungsgatan är taken tydligt exponerade.

Kvarteret Skålsnäckan framträder i gatuperspektivet i vyn utmed både Betaniagatan och Jättegrytgatan, från vilka stora delar av taklandskapet är exponerat när man närmar sig från håll. Modena takkupor förtar här upplevelsen och har genom sin täta och oregelbundna placering stört den ursprungliga relationen mellan fasad och tak. Takens funktion som lugna avslut har blivit mindre tydlig. Kvarterets gatufasader mot Jakobsdalsgatan har vidare en enhetlig utformning, så att de enskilda byggnadskropparna upplevs som en lång fasad. Denna tydliga enhetlighet har störts av kupor med olika utformning, storlek och placering.

Kvarteret Midasörat framträder i gatuperspektivet i vyn utmed Jättegrytgatan och här är i synnerhet kvartereshörnens taklandskap exponerat. Senare tillkomna takkupor förtar i vissa lägen upplevelsen och har genom sin storlek och täta och oregelbundna placering stört den ursprungliga relationen mellan fasad och tak.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Betaniagatan.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Jättegrytgatan.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Jakobsdalsgatan från syd mot norr. Det tegeltäckta taket är synlig i kvartershörnet.

Innifrån

3. Jakobsdalsgatan

På Jakobsdalsgatan gör husens höjd och gatans bredd att taken inte är synliga från gatunivå då man står rakt framför byggnaderna. Men då man rör sig längs gatan hamnar taken i kvartershörnen i blickfånget och får därigenom betydelse för upplevelsen av området och de enskilda byggnadernas arkitektoniska uttryck. Särskilt exponerat är hörnhuset Jakobsdalsgatan/Påskbergsgatan vars tak än idag bevarar sin ursprungliga skiffertäckning. Vad gäller övriga kvartershörn är det i huvudsak takfallen in mot tvärgatorna som framträder i gatuperspektivet.

Kvarteret Skålsnäckan sett från Jakobsdalsgatan mot Påskbergsgatan. Taket har en hög exponeringsgrad i stadsbilden. Det bevarar sin ursprungliga skiffertäckning och är av stor betydelse för den välbevarade byggnaden.

De flacka taken på fastigheterna som ligger mitt i kvarteren är inte exponerade från gatan och har därför en mindre framträdande roll betraktat från gatan. Det samma gäller då man rör sig från Jakobsdalsgatan in på Topeliusgatan, Påskbergsgatan och Jättegrýtsgratan då husens höjd och gatans bredd gör att taken på byggnaderna i kvarterens mitt inte är synliga från gatunivå. Däremot framträder i vissa fall moderna och stora takkupor tydligt i gatubilden.

Kvarteret Skålnäcken, mot Jättegrytsgatan. Det snäva gaturummet gör att taken inte är synliga från gatunivå.

4. Från Påskbergsgatan

Från Påskbergsgatan framträder kvarteret Skålnäckans tak då man rör sig från väst mot öst in mot kvarteret. Taklandskapet på huset i kvarterets ytterhörn upplevs här fortfarande som en lugn och sammanhållen takyta. I innerhörnet har det tillkommit en relativt stor takkupa. Denna har dock fått en relativt dold placering.

Då man rör sig längs Påskbergsgatan från syd mot norr gör det snäva gaturummet att taklandskapet på kvarteret Skålnäcken och Midasörat endast skymtar fram i kvarterens hörn när man närmar sig från håll. I detta stråk framträder den gemensamma takfoten som ett tydligt avslut av fasaderna.

Kvarteret Skålnäcken, från Påskbergsgatan med Påskbergsgatan 6 i fonden. Hörnhusets taklandskap är exponerat i gatubilden.

5. Från kvarteret Valthornssäckans gård

Från kvarteret Valthornssäckans gård är delar av kvarteret Skålnäckans takfall mot Påskbergsgatan delvis exponerade. Här har sentida takkupor med tillhörande nödbryggor och räcken sedan tidigare fått en negativ påverkan på den i övrigt välbevarade arkitekturen.

Kvarteret Skålsnäckan, från kvarteret Valthornssnäckans gård framträder taklandskapet i gatubilden.

6. Kv Skålsnäckans gård

Kvarteret har en sluten form och gården är idag avdelad med staket efter fastighetsgränserna, vilket innebär att man inte kan röra sig fritt över gården. Samtliga takfall är exponerade när de betraktas från håll och från intilliggande fastigheter. Takfallen är i flera fall kraftigt förändrade och ger idag ett brokigt intryck. Här har visserligen alltid funnits takkupor som brutit upp takytan, men det brokiga uttrycket har förstärkts under senare tid genom taklyft, takterrasser och större takkupor med olika utföranden. De äldre och ursprungliga takkuporna har många gånger ersatts med nya, större kupor/taklyft. Mot öst har t ex taklyft utförts på samtliga byggnader. Här bryter takplåt i olika kulörer och terrasser med varierande utformning tydligt av mot de i övrigt så enhetligt utformade gårdsfasaderna. Takens funktion som avslut av fasaden har även upphävs genom att taklyften framstår som påbyggda våningar snarare än en del av taket. Det förekommer

Kvarteret Skålsnäckan, gårdsfasader mot öst där taklyft utförts på samtliga byggnader. Kulör på takplåten varierar, liksom utförandet av terrasserna vilket ger ett brokigt uttryck.

Kvarteret Skålsnäckan, gårdsfasader mot väst. Här förekommer såväl takkupor som taklyft. Taklyftet på Bö 33:13 är väl anpassat till byggnadens modernistiska karaktär. Till skillnad från fasaderna mot öst har taklyftet dragits in från takfoten.

dock även väl utförda och anpassade taklyft, t ex på Påskbergsgatan 6 (Bö 33:13) där det utförda taklyftet korresponderar väl med byggnadens mer utpräglade modernistiska utformning.

Kring gården förekommer också ett stort antal olika utföranden på takkupor och det saknas en röd tråd vad gäller såväl material, form, dimensioner och utformning.

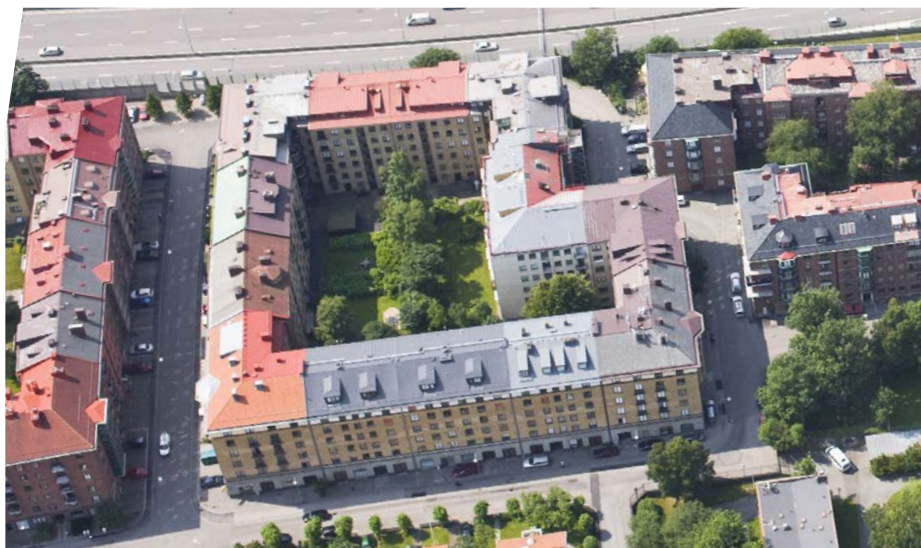
Ett fåtal av de ursprungliga takkuporna finns dock bevarade och dessa har idag en viktig roll i förståelsen och upplevelsen av arkitekturen. Mot syd finns ursprungliga kupor på tre av fastigheterna, varav Bö 33:7 på Jättegrytsgatan 4 in-tar en särställning med sin ursprungliga murade kupa mot trapphuset och de små lunettformade kuporna mot vindsförråden. Övriga ursprungliga kupor mot trapphus och tvättstugor har ett något enklare utförande och plåtarbetena är omgjorda på senare tid.

Ursprunglig plåtinklädd takkupa mot tvättstuga på Bö 33:14.

Ursprungliga takkupor i kvarterets södra sida. Fastigheten Bö 33:7 bevarar sin tegelmurade kupa mot trapphuset samt två små lunettformade kupor mot vinden. Även fastigheterna Bö 33:8 och 33:9 till höger i bild har ursprungliga plåttäckta kupor mot trapphus/tvättstuga.

Del 4: Hus för hus i planområdet

I denna del av rapporten görs en kort beskrivning och karakterisering av varje enskild byggnad i kvarteret. Av de totalt 11 fastigheterna har idag 4 helt oinredda vindar. Av dessa har 3 inventerats, fastighetsägaren till Bö 33:7 har ej önskat ingå i utredningen. Tre fastigheter har vindar som delvis har inretts som bostad. Av dessa har en inventerats (Bö 33:6). Vad gäller fastigheterna Bö 33:9, 33:10 och 33:12 har en bullerutredning visat att de är för bullerutsatta för att inredning av vind ska kunna bedömas lämpligt. Därför har dessa vindar ej inventerats. De vindar som sedan tidigare är helt inredda som bostad (4 stycken) har ej inventerats. Dock har exteriör karakterisering av samtliga byggnader i kvarteret gjorts för att ge en helhetsbild. För de inventerade byggnaderna finns en interiör karakterisering med avseende på trapphus och vindar. För de byggnader vars vindar ej har inventerats finns en beskrivning av sättet på vilket vinden har inretts, om hiss har dragits upp till vinden mm.

Fastigheter:

- Jakobsdalsgatan 1 (Bö 33:2) - vind inventerad
- Jakobsdalsgatan 3 (Bö 33:3) - vind ej inventerad
- Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15) - vind ej inventerad
- Jakobsdalsgatan 9/Jättegrytsgatan (Bö 33:6) - vind inventerad
- Jättegrytsgatan 4 (Bö 33:7) - vind ej inventerad
- Jättegrytsgatan 2B (Bö 33:8) - vind inventerad
- Jättegrytsgatan 2A (Bö 33:9) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 10-12 (Bö 33:10) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 8 (Bö 33:12) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 6 (Bö 33:13) - vind ej inventerad
- Påskbergsgatan 4 (Bö 33:14) - vind inventerad

Jakobsdalsgatan 1 (Bö 33:2) oinredd vind

Uppförd:	1929-1930
Arkitekt:	Karl M Bengtsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Torkvind, tvättstuga, förråd och WC.
Vind idag:	Lika ursprunglig användning.
Urspr. tak:	Mot gatan skiffer, inga kupor. Mot gården plåt, kupa mot tvättstuga samt lunettkupor mot vind.
Tak idag:	Välbevarat med skiffertäckning mot gatan. Ursprunglig takkupa mot tvättstuga och trapphus bevarad.
Hiss:	Ja, 2 st ursprungliga. Stannar på plan 6.
Tillgänglig entré:	Nej. Hissar placerade ett halvplan upp från markplan.
Trapphus:	2 st, båda går upp till vind.
Mått på vind:	Nock: ca 3,1 m. Hanbjälke: ca 2,3 m. Bredd: ca 10 m.

Förändringar

I bygglovsarkivet finns inga registrerade bygglov för exteriöra förändringar. Samtliga fönster är dock bytta under senare tid.

Exteriör karakterisering

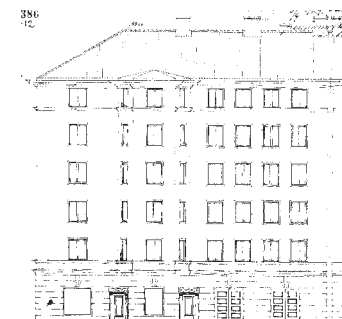
Byggnaderna på Jakobsdalsgatan 1-9 har gemensam fasadutformning mot såväl gata som gård. Formspråket är symmetriskt, monumentalt och stramt. Arkitektoniskt ligger fokus på fasaderna, medan taken är underordnade. Sockelvåning mot gatan är putsad med bandrusticering. Fasaderna i våning 2-5 är murade i gult tegel medan den sjätte våningen är slätputsad. Sockelvåning och den sjätte våningen skiljs från övriga våningar genom putsade och profilerade gesimser. Fönstren utgörs av ospröjsade 2-lufts-fönster (moderna) utan omfattningar. Ytterdörrar och portar utgörs av äldre spegeldörrblad. Hörnhusen är försedda med ursprungliga franska balkonger med profilerade balkongplattor mot Jakobsdalsgatan och burspråk mot tvärgatorna. Även gårdsfasaderna är utförda i gult tegel, men har givits ett något enklare utförande med en naturstenssockel, slätputsad sockelvåning och piskbalkonger. Även här är samtliga fönster bytta, men det förekommer äldre spegeldörrblad.

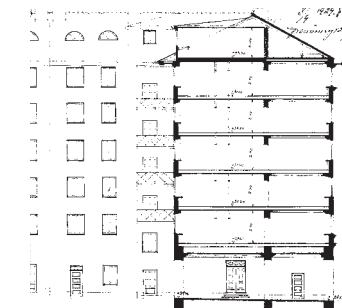
Fasad mot Påskbergsgatan.

Takfall mot gatan är belagt med skiffer.

Originalritning gatufasad 1929.

Originalritning gårdsfasad 1929.

Det flacka sadeltaket är mot gatan belagt med skiffer och utgörs av en stor och sammanhållen takyta utan kupor. Äldre skorstenar är bevarade. Under senare tid har det tillkommit mobilmaster på taket vilka stör upplevelsen av den välbevarade byggnaden. Takfallet är exponerat från håll. Mot gården är taket belagt med plåt (omlagd på senare tid). Ursprunglig kupa mot tvättstuga och trapphus är bevarad medan de ursprungliga lunettformade kuporna har tagits bort.

Interiör karakterisering

Båda trapphus har en relativt enkel karaktär. De bevarar flera originaldetaljer så som ursprungliga parspegeldörrblad i entréhallarna, terrazzogolv, ursprungliga trappor av terrazzo, rundade handledare av trä, smäckra smidesräcken och äldre profilerade snickerier. Piskbalkongernas spegeldörrblad är ursprungliga, men lägenhetsdörrar är bytta. Alla ytskikt är moderna. Hissarna är bevarade från uppförandet, dock har hisskorgar renoverats.

Vinden är välbevarad med ursprungliga lägenhetsförråd och tvättstuga mot gården. Under senare tid har det tillkommit en central för mobilmaster på vinden. Inga äldre spegeldörrblad finns bevarade, men däremot är förrådens ursprungliga bräddörrar och träväggar bevarade liksom murstockar. Takkonstruktionen är i stora delar ursprunglig. Tvättstugan har en modern karaktär med sentida material och ytskikt. Dock är de äldre fönstren bevarade.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

- Fasadernas välbevarade och monumentala formspråk med gult tegel, profilerade gesimser, burspråk och bandrusticerad bottenvåning med ädelputs.
- Äldre spegeldörrar och parportar mot både gata och gård.
- Ursprungliga balkonger med profilerade balkongplattor och smidesräcken.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.
- Det välbevarade och flacka sadeltaket som är tydligt underordnat fasaderna.
- Takets ursprunglig skiffertäckning mot gatan samt bevarade skorstenar.
- Ursprunglig takkupa mot tvättstuga/trapphus i takfallet mot gården med bevarade äldre fönster.
- Trapphusens ursprungliga golv, trappor, räcken, spegeldörrblad och snickerier.
- Vind med välbevarad förrådsinredning och planlösning.

Antikvarisk bedömning

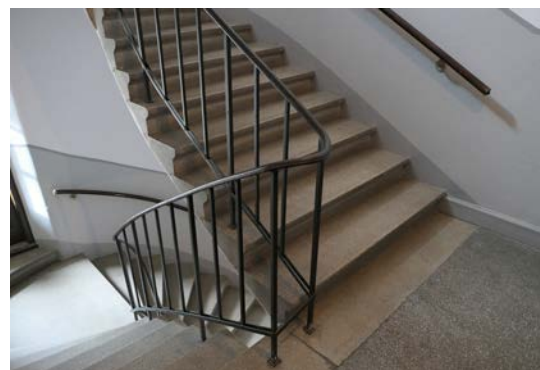
Taklandskapet är ett av få välbevarade i området. Mot gatan är det exponerat både från håll och från gatunivå och har betydelse för både det arkitektoniska uttrycket och stadsbilden. Skiffertäckningen har ett stort kulturhistoriskt värde. Därtill är vinden en av få bevarade i området. Takfall mot gatan är mycket känsligt för förändringar. Takkupor mot Jakobdalsgatan riskerar att medföra negativa konsekvenser för stadsbilden. Eventuellt skulle små lunettformade kupor kunna vara ett alternativ. Takfallet mot Påskbergsgatan har en något lägre känslighet då det inte har en fullt lika stor betydelse i stadsbilden. Takfall mot gården har en större tålighet då det ingår i en helhetsmiljö som sedan tidigare är kraftigt förändrad. Det bedöms som möjligt att genomföra en ombyggnad av gårdssidans takkupor. Dock bör taklyft undvikas. Observera att vindsinredning får antikvariska konsekvenser för den välbevarade vinden.

Tvättstuga på vinden.

Vindsförråd.

Trapphus med ursprungliga smidesräcken.

Entréhall.

BBR-krav och vindsinredning

Nockhöjden på vinden är 3,1 meter medan hanbjälken ligger på 2,3 meter. Minimikrav på 2,10 vid horisontella ytor kan komma att innebära ingrepp i befintlig konstruktion bl a till följd av ny golvkonstruktion. Takfallet är flackt vilket gör den potentiella boytan begränsad i frågan om inredning utan att utföra större åtgärder så som t ex taklyft.

Byggnaden har två hissar (stannar på plan 6), vilka är placerade ett halvplan upp och är ej tillgängliga från entréplan. Hissar är av äldre modell och har små mått.

Jakobsdalsgatan 3 (Bö 33:3) inredd vind

Uppförd:	1929-1930
Arkitekt:	Karl M Bengtsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Torkvind, tvättstuga och WC.
Vind idag:	Inredd som bostad (1 lägenhet och 1 etagelägenhet).
Urspr. tak:	Mot gatan skiffer, inga kupor. Mot gården fanns takkupa mot tvättstuga och lunettformade kupor mot torkvind.
Tak idag:	Plåttäck. Sentida kupor mot gatan. Taklyft och balkonger innanför takfoten mot gården.
Hiss:	Ja, 1 st, stannar på plan 6.
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad ett halvplan upp.
Trapphus:	1 st.
Mått på vind:	-

Förändringar

2001: Inredning av bostadslägenhet på vind.

2011: Nya balkonger på gårdsfasaden.

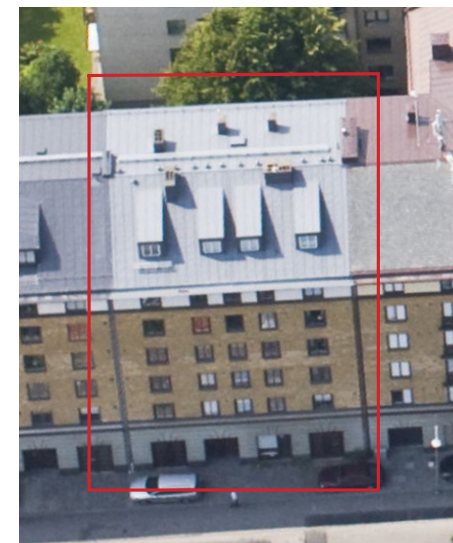
Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och har en gemensam utformning med Jakobsdalsgatan 1-9 mot såväl gata som gård, se vidare under beskrivning av Jakobsdalsgatan 1 sid 45. Fönstren utgörs av moderna ospröjsade 2-lufts-fönster utan omfattning. Ytterdörrar och portar utgörs av äldre spegeldörrblad. Byggnaden har en välbevarad karaktär.

Det flacka sadeltaket är omlagt med bandtäckat plåt i mörkt grå kulör (ursprungligen skiffer). I samband med vindsinredning 2001 tillkom fyra takkupor mot gatan. Kuporna är relativt tätt placerade och har förenklade plåtarbeten samt har till följd av den flacka taklutningen blivit väl långa så att det upptar stora delar av takytan. Beträktat från håll är taket och takkuporna mycket exponerade

Gatufasad mot öst.

Snedbild som visar takfall mot gatan.

Snedbild som visar takfall mot gården där taklyft utförts på samtliga byggnader mot öst.

i stadsbilden. Mot gården utfördes ett taklyft och två terrasser tillkom ovan takfoten. De äldre takkuporna revs. Taket belades med plåt. Gårdssidans takfall har en hög exponeringsgrad betraktat från gården och de intilliggande fastigheterna.

Originalritningar gatu- och gårdsfasad från 1929. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Interiör karakterisering

Då vinden idag är inredd som bostad i sin helhet har den ej inventerats inom ramen för föreliggande kulturmiljöunderlag. Den ena lägenheten utgörs av en etagelägenhet med trappa ner till våningen under. Den andra omfattar 3 r o k.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

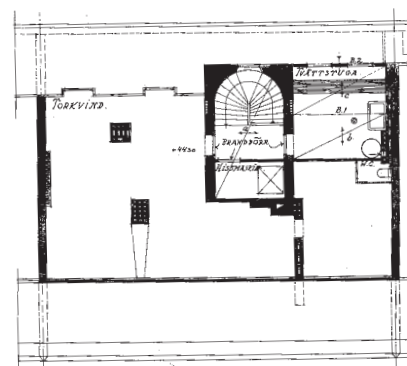
- Fasadernas välbevarade och monumentala formspråk med gult tegel, profilerade gesimser och bandrusticerad bottenvåning med ädelputs.
- Äldre spegeldörrar och parportar.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

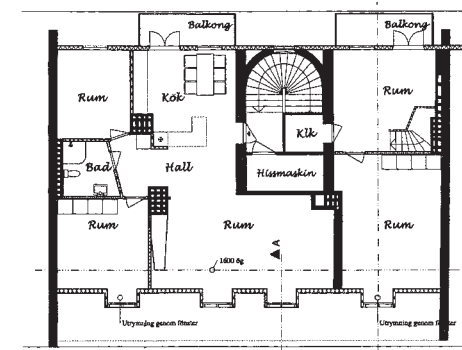
Senare tillkomna kupor mot gatan har inneburit en negativ påverkan på stadsbilden och byggnadens kulturhistoriska karaktär. Ytterligare takkupor mot gatan bör ej medges då det skulle innebära ytterligare negativ påverkan. Mot gården har samtliga byggnader på den östra sidan kvarteret ett förändrat takfall med taklyft och takterrasser. Här bör en större enhetlighet eftersträvas.

Förändringsritningar från 2001, takfall mot gata och gård. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Originalritning vind från 1929. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Förändringsritning från 2001, då vinden inreddes. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Jakobsdalsgatan 5-7 (Bö 33:15) inredd vind

Uppförd:	1929-1930
Arkitekt:	Karl M Bengtsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, WC och hissmaskinrum.
Vind idag:	Inredd som bostad (4 st varav en etagelägenhet).
Urspr. tak:	Mot gatan skiffer, inga kupor. Takkupa mot gårdens tvättstuga.
Tak idag:	Plåtavtäckt. Sentida kupor mot gata. Taklyft och balkonger innanför takfoten mot gården.
Hiss:	Ja, 2 st. Har dragits upp till vinden.
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad ett halvplan upp.
Trapphus:	2 st, går upp till vinden.
Mått på vind:	-

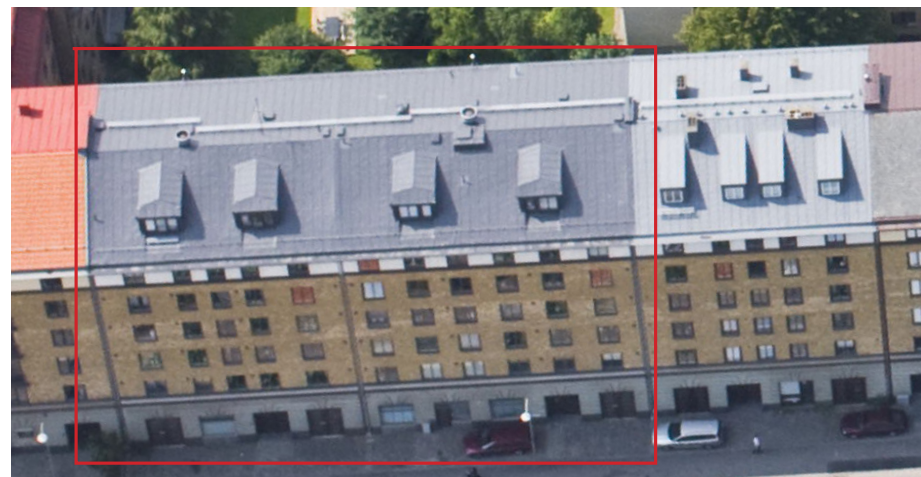
Förändringar

1986: Inredning av bostad på vind.

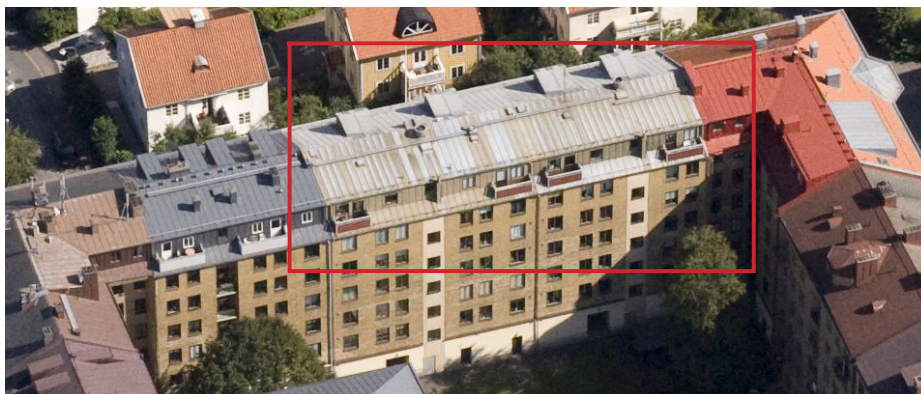
Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och har en gemensam utformning med Jakobsdalsgatan 1-9 mot såväl gata som gård, se vidare under beskrivning av Jakobsdalsgatan 1 sid 45. Byggnaden har en övergripande välbevarad exteriör karaktär. Fönstren utgörs av moderna ospröjsade och pivåhängda 2-lufts-fönster samt moderna 1-lufts-fönster utan omfattning. Ytterdörrar och portar utgörs av äldre spegeldörrblad.

Det flacka sadeltaket är omlagt med bandtäckt plåt i mörkt grå kulör (ursprungligen skiffer). I samband med vindsinredning 1986 tillkom fyra större takkupor mot gatan. Till följd av den flacka taklutningen har takkuporna fått en långsmal form. Beträktat från håll är taket och takkuporna mycket exponerade i stadsbilden. Mot gården har takfallet förändrats kraftigt genom ett taklyft. Här har det även tillkommit två balkonger innanför takfoten.

Överst på sidan, snedbild där den aktuella byggnadens takfall mot gatan syns. Till vänster, originalritningar från 1929 som visar att takfall mot gatan ursprungligen saknade takkupor medan det mot gården fanns en takkupa mot tvättstuga samt mindre lunettformade kupor mot torkvinden.

Snebild som visar takfall mot gården där taklyft utförts på samtliga byggnader mot öst.

Interiör karakterisering

Då vinden idag i sin helhet är inredd som bostad har den ej inventerats. Vinden omfattar 4 bostadslägenheter, varav en etagelägenhet. I samband med ombyggnaden drogs hissarna upp till vinden.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

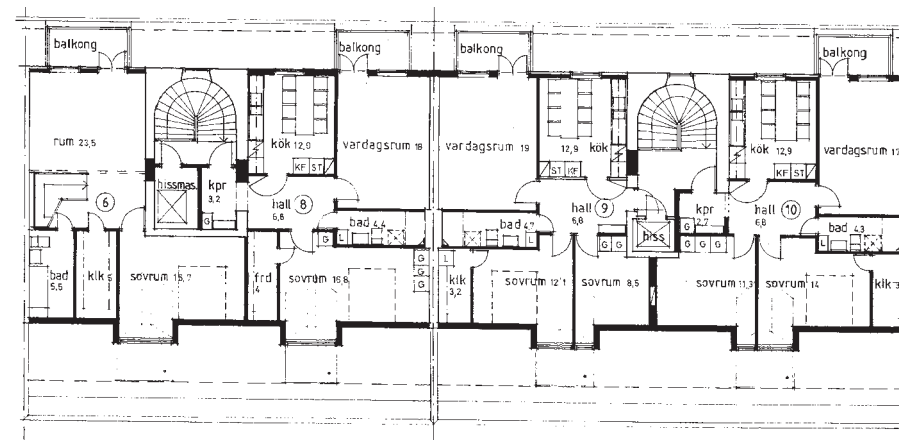
- Fasadernas välbevarade och monumentala formspråk med gult tegel, profilerade gesimser och bandrusticerad bottenvåning med ädelputs.
- Äldre spegeldörrar och parportar.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

Senare tillkomna kupor mot gatan har inneburit en negativ påverkan på stadsbilden och byggnadens kulturhistoriska karaktär. Ytterligare takkupor mot gatan bör ej medges då det skulle innebära ytterligare negativ påverkan. Mot gården har samtliga byggnader på den östra sidan av kvarteret ett förändrat takfall med taklyft och takterrasser. Här bör en större enhetlighet eftersträvas.

Förändringsritningar över takfall mot gata och gård från 1986 då vinden inreddes. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Förändringsritningar vinden från 1986 då bostäder inreddes. Källa: Stadsbyggnadskontoret.

Jakobsdalsgatan 9 (Bö 33:6) Delvis inredd vind

Uppförd:	1929-1930
Arkitekt:	Karl M Bengtsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, förråd, WC och hissmaskinrum.
Vind idag:	Delvis inredd som bostad, i öv. tvättstuga och förråd.
Urspr. tak:	Mot gatan skiffer, inga kupor. Takkupa mot gårdens tvättstuga samt lunettkupor mot torkvind.
Tak idag:	Takfall mot gata belagt med tegel. Takkupa mot Jättegrytsgatan. Takfall mot gården är plåttäck, ursprunglig kupa mot tvättstuga, taklyft mot bostad.
Hiss:	Ja, 2 st. Stannar på plan 6 (går ej upp till vind).
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad ett halvplan upp från entréplan.
Trapphus:	2 st, båda går upp till vind.
Mått på vind:	Nock: ca 3 m. Hanbjälke: ca 2,24 m. Bredd: ca 12 m.

Förändringar

1980: Inredning av del av vindsvåning till vävstuga, nya takfönster.
 1986: Inredning av del av vind, vävstugan byggs om till en bostadslägenhet.
 2019: Byte balkonger mot gård.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och har en gemensam utformning med Jakobsdalsgatan 1-9 mot såväl gata som gård, och är utformad som en pendang till byggnaden på Jakobsdalsgatan 1, se vidare under beskrivning sid 45. Byggnaden har en välbevarad exteriör karaktär mot både gata och gård. Balkongerna mot gatan med profilerade balkongplattor och smidesräcken är ursprungliga, liksom burspråket mot Jättegrytsgatan. Fönstren utgörs av moderna ospröjsade 2-lufts-fönster utan omfattning. Ytterdörrar och portar utgörs av äldre spegeldörrblad. Även gårdsfasaderna är utförda i gult tegel, men har givits ett något enklare utförande med en naturstenssockel, slätputsad sockelvåning och piskbalkonger. Samtliga fönster bytta, men det förekommer äldre spegeldörrblad. Piskbalkongerna är bytta mot nya i tidstypisk stil.

Gatufasader.

Takfall mot Jakobsdalsgatan.

Tak mot gata belagt med tegel.

Förändringsritning från 1986, takkupa tillkom mot Jättegrytsgatan.

Det flacka sadeltaket är mot gatan omlagt med rött tegel (ursprungligen skiffer) medan takfallet mot gården är belagt med bandtäcktt röd plåt. I takfallet mot Jättegrytsgatan tillkom 1986 en takkupa. Dess indragna läge gör dock att den endast skymtar fram från i gatuperspektivet från Jakobsdalsgatan (ej synlig i siktlinjerna från håll). Vid inredning av vind utfördes ett taklyft mot gården. Ursprunglig takkupa mot tvättstuga är bevarad, men plåtarbetena omgjorda i samband med taklyftet.

Interiör karakterisering

Båda trapphus har en relativt enkelt karaktär. De bevarar flera originaldetaljer så som ursprungliga parspegeldörrblad i entréhallarna, terrazzogolv, ursprungliga trappor av terrazzo, rundade handledare av trä och smäckra smidesräcken,

fönsterbänkar av marmor och äldre profilerade snickerier så som socklar och dörrfoder. Piskbalkongernas spegeldörrblad är ursprungliga, men lägenhetsdörrar är bytta. Alla ytskikt är moderna. Hissarna är bevarade från uppförandet, dock har hissorgar renoverats. Portgången vid det mindre trapphuset är välbevarad med bl a en bröstning av marmor, ursprunglig port mot gatan och ursprunglig pardörr mot trapphuset.

Del av vinden är sedan tidigare inredd som bostad. Kvarvarande del av vinden fungerar idag som tvättstuga och vindsförråd. Vindsförråden är ombyggda under senare tid och kompletterade med gallernät. Alla dörrblad är moderna. Dock är takkonstruktionen till stora delar äldre. Tvättstugan har en relativt modern karaktär med sentida material och ytskikt.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

- Fasadernas välbevarade och monumentala formspråk med gult tegel, profilerade gesimser, burspråk och bandrusticerad bottenvåning med ädelputs.
- Äldre spegeldörrar och parportar mot både gata och gård.
- Ursprungliga balkonger med profilerade balkongplattor och smidesräcken.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.
- Det delvis bevarade taklandskapet mot gatan där det flacka taket är tydligt underordnat fasaden.
- Trapphusens golv, trappor, räcken, spegeldörrblad och snickerier.
- Delvis bevarad vind med äldre förrådsinredning i trä.

Antikvarisk bedömning

Takfallet mot gatan är delvis välbevarat, exponerat från håll och ingår den monumentala fonden mot öst. Taket har därmed betydelse för det arkitektoniska uttrycket och stadsbilden. Till följd av den höga exponeringsgraden bedöms tåligheten för nya takkupor vara starkt begränsad mot Jakobsdalsgatan. Däremot är takfall mot Jättegrytgatan inte lika exponerat och har därmed en tålighet för ombyggnad av befintlig takkupa. Mot gården är takfallet förändrat sedan tidigare. Den ursprungliga kupan mot tvättstugan är bevarad, dock ombyggd under senare tid och framstår idag som en del av taklyftet. Takfallet mot gården ingår också i en helhetsmiljö där merparten av de intilliggande husen har genomgått taklyft. Därför bedöms det finnas en tålighet för ytterligare ombyggnad av takfall mot gården.

Taklyft mot gården.

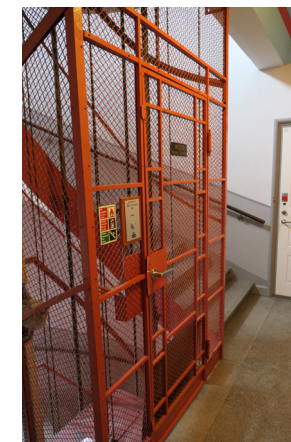
Tvättstuga på vind.

Vinden med förråd.

Huvudtrapphus.

Detalj av ursprunglig hiss.

BBR-krav och vindsinredning

Nockhöjden på vinden är 3 meter medan hanbjälken ligger på 2,24 meter. Minimikrav på 2,10 vid horisontella ytor kan komma att innebära ingrepp i befintlig konstruktion bl a till följd av ny golvkonstruktion. Takfallet är flackt vilket gör den potentiella boytan begränsad i fråga om inredning.

Byggnaden har två hissar (stannar på plan 6), vilka är placerade ett halvplan upp från entréplan och därmed inte är tillgängliga. Hissarna är av äldre modell och har små mått.

Jättegrytsgatan 4 (Bö 33:7) oinredd vind

Uppförd:	1930-1931
Arkitekt:	G Åhlander
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Råvind med hissmaskinrum.
Vind idag:	Lika ursprunglig funktion.
Urspr. tak:	Mot gatan skiffer, inga kupor. Takkupa mot trapphus samt lunettkupor mot råvind. Plåtblagt mot gård.
Tak idag:	Välbevarat, lika ursprungligt utförande.
Hiss:	Ja, 1 st.
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad ett halvplan upp från entréplan.
Trapphus:	1 st.
Mått på vind:	Vinden har ej inventerats.

Förändringar

2011: Ombyggnad av butikslokal i bottenvåning till lägenheter.

2015: Nya balkonger på gårdsfasad.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och står på en låg naturstenssockel. Formspråket är symmetriskt, strikt och klassicerande. Fasaderna är utförda i gult tegel med inslag av mönstermurning som markerar hörnen. Bottenvåningen skiljs från övriga våningar genom en murad och profilerad gesims. Även plan 5 och 6 avskiljs från varandra med en murad gesims. I plan 6 är gatufasaden försedd med svagt försänkta medaljonger. Fönstren utgörs av moderna 2-lufts-fönster utan omfattningar. Äldre skyltfönster har ersatts av moderna 3-lufts-fönster med putsad och förhöjd bröstning. Mot gatan finns små och äldre balkonger. Takfoten är delvis tegelmurad, delvis plåtklädd. Gårdsfasaden har ett något enklare uttryck med slätmurade fasader av gult tegel med piskbalkonger indragna i fasadlivet. Mot gården har det även tillkommit nya balkonger med enkla smidesräcken.

Gatufasad i stram klassicism.

Ursprungliga takkupor mot gården.

Skiffertäckt tak mot gatan.

Byggnadens tak är ett av få välbevarade i kvarteret och området. Det flacka sadeltaket är mot gatan belagt med ursprungligt skiffer och utgörs av en sammanhållen takyta utan tillkommande takkupor och huvar. Äldre skorstenar är bevarade, plåt inklädda. Det snäva gaturummet gör att takfallet inte är synligt från varken gatunivå eller på håll.

Mot gården är taket belagt med plåt. Trapphusets ursprungliga och tegelmurade takkupa, liksom två små och lunettformade takkupor, är bevarade sedan uppförandet. Takfallet är välexponerat från gården och de intilliggande fastigheterna.

Interiör karakterisering

Vinden har ej inventerats. Fastighetsägaren har inte för avsikt att utföra några förändringar av vind eller taklandskap vilket ses som positivt ur antikvariskt perspektiv.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

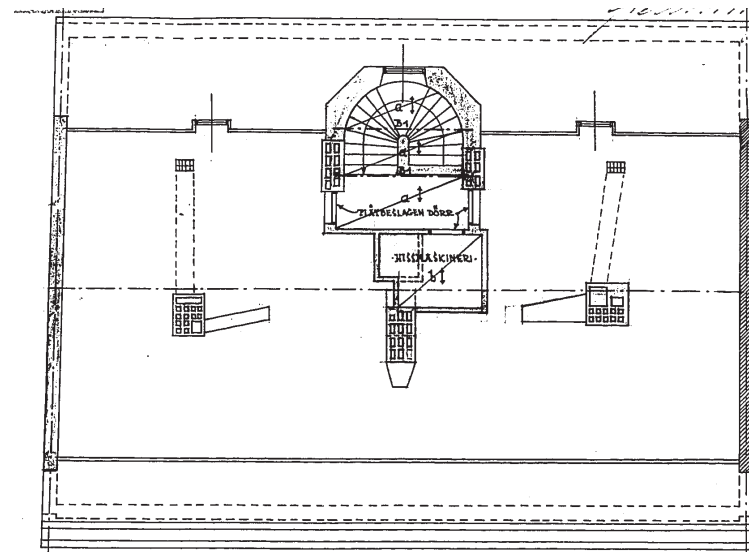
- Fasadernas välbevarade och strama formspråk med gult tegel, profilerade gesimser, inslag av mönstermurning och naturstenssockel.
- Ursprungliga balkonger med smidesräcken.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.
- Det välbevarade taklandskapet mot gatan med ursprunglig skiffertäckning.
- Det välbevarade taklandskapet mot gården med ursprungliga takkupor.
- Ursprungliga skorstenar (dock plåtinklädda).

Antikvarisk bedömning

Byggnaden har ett av få mycket välbevarade taklandskap i området med skiffertäckning mot gatan och ursprungliga takkupor mot gården. Takfallet mot gatan är inte exponerat i vare sig gatunivå eller från håll, men bedöms till följd av sin välbevarade karaktär som mycket känsligt för förändringar. Skiffertäckningen och gårdens takkupor har ett stort kulturhistoriskt värde. Båda takfall bör bevaras intakta. Nya takkupor eller andra ljusöppningar bedöms inte som lämpliga. Då fastigheten endast har ett trapphus skulle takkupor även föra med sig taksäkerhet för nödutrymning.

Originalritningar från 1930, gatu- och gårdsfasad. Källa: SBK

Originalritning vindsvåning 1930. Källa: SBK

Jättegrytsgatan 2B (Bö 33:8) oinredd vind

Uppförd:	1931-1932
Arkitekt:	J Bolinder
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Förråd, ateljé och hissmaskinrum.
Urspr. tak:	Skiffertäckt mot gata, inga kupor. Takkupa mot gård.
Tak idag:	Lika ursprungligt utförande.
Hiss:	Ja, 1 st.
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad två trappsteg upp.
Trapphus:	1 st.
Mått på vind:	Nock: ca 3,3 m. Hanbjälke: ca 2,30 m. Bredd: ca 12 m.

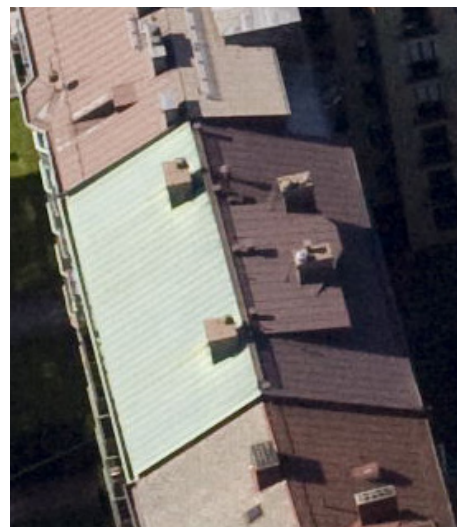
Förändringar

1976: Tvättstugan på vinden gjordes om till ateljé. Nya fönster och dörrar exteriört. Modernisering av lägenheter. Ny hiss installerades.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och står på en låg naturstenssockel. Formspråket är strikt och tämligen avskalat med påtagliga modernistiska influenser. Gatufasad är utförd i rött tegel med murade och profilerade gördelgesimser mellan plan 1 och 2 samt 5 och 6. Byggnadens mitt accentueras av balkonger med fronter av koppar (fronterna är sannolikt bytta på 1970-talet). Fönstren utgörs av moderna 2-lufts-fönster av aluminium samt fönsterband av fyra sammankopplade 1-lufts-fönster. Fönstren i plan 2 har murade fönsteromfattningar, i övriga våningar saknas omfattningar. Entrén bevarar sin ursprungliga naturstensomfattning, men dörrbladet är bytt under senare tid mot ett bruneloxerat aluminiumparti. Gårdsfasaden är utförd av gult tegel. Samtliga fönster och dörrar i gårdsfasaden är sentida. Dock är sannolikt piskbalkongerna ursprungliga.

Byggnadens tak är ett av få välbevarade i kvarteret och området. Det flacka sadeltaket är mot gatan belagt med kopparplåt (troligtvis från 1970-talet, det ursprungliga taket var sannolikt belagt med skiffer) och utgörs av en sammanhållen

Takfall mot gata är belagt med koppar (troligtvis 1970-tal). Mot gården är de ursprungliga takkuporna bevarade.

Fasad mot Jättegrytsgatan med stram utformning.

takyta utan tillkommande takkupor och huvar. Äldre skorstenar är bevarade (idag plåtinklädda). Det snäva gaturummet gör att takfallet inte är synligt från varken gatunivå eller på håll. Takfall mot gården är belagt med bandtäckt plåt i brun kulör (ej ursprunglig). Ursprungliga takkupor mot trapphus och fd tvättstuga är bevarade. Takfallet mot gården är synligt från håll när man rör sig på gården samt från de intilliggande byggnaderna.

Interiör karakterisering

Portgången har en sentida karaktär och präglas av 1970-talets modernisering. Väggarna är klädda med marmor och taket har sänkts och försetts med ett undertak av aluminiumribbor. Portar mot både gård och gata är bytta under senare tid. Trapphuset ligger två trappsteg upp från portgången. Trapphuset har en relativt enkelt karaktär. Det bevarar flera originaldetaljer så som ursprungligt terrazzogolv, ursprungliga trappor av terrazzo, rundade handledare av trä och äldre profilerade socklar. I entréhallen och på lägenhetsplan är taken utförda

som gjutna kassettak. Kassettaget i entréhallen är försedd med en ursprunglig tandsnittsfris. Samtliga lägenhetsdörrar utgörs av moderna säkerhetsdörrar. Alla ytskikt är moderna och väggarna klädda med glasfiberväv. Den ursprungliga hiss- en byggdes om på 1970-talet.

Vinden är relativt välbevarad med ursprungliga lägenhetsförråd i trä. Inga äldre spegeldörrblad finns bevarade, men däremot är förrådens ursprungliga och enkla bräddörrar och träväggar bevarade liksom murstockar. Takunderbrädningen är dock sentida (troligtvis 1970-tal). Tvättstugan mot gården fungerar som ateljé/förråd. Även torkvinden fungerar som förråd.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

- Fasadernas välbevarade och strama formspråk med rött och gult tegel, profilerade gesimser och naturstenssockel.
- Entréns naturstensomfattning.
- Ursprungliga piskbalkonger mot gården.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.
- Det välbevarade taklandskapet mot gatan (dock är kopparplåten sentida).
- Takfallet mot gården med ursprunglig takkupa mot trapphus och fd tvättstuga.
- Trapphusens golv, trappor, handledare, kassettak och socklar.
- Vindens ursprungliga vindsförråd med bräddväggar samt murstockar.

Antikvarisk bedömning

Byggnaden har ett av få välbevarade taklandskap i området med en sammanhållen takyta mot gatan och ursprungliga kupor mot gården. Takfallet mot gatan är dock inte exponerat i vare sig gatunivå eller från håll, varför det bedöms finnas en viss tålighet för tillkommande takkupor, under förutsättning att dessa hålls nere på höjden för att inte bli synliga från gatan. Mot gården är takfallet exponerat från håll. De ursprungliga takkuporna bör i första hand bevaras i och med att det idag endast finns få bevarade äldre kupor i kvarteret och närmiljön. Eventuellt skulle dock en mindre ombyggnad av kuporna kunna vara möjligt, under förutsättning att ändringarna görs med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska karaktär. Taklyft bör dock inte medges.

Portgången moderniserades på 1970-talet. Entréhallen ligger två trappsteg upp från portgången.

Entréhallen bevarar ett ursprungligt kassettak med tandsnittsfris.

Vindsförrådets ursprungliga bräddväggar är bevarade.

BBR-krav och vindsinredning

Nockhöjden på vinden är ca 3,3 meter medan hanbjälken ligger på 2,27 meter. Minimikrav på 2,10 vid horisontella ytor kan komma att innebära ingrepp i befintlig konstruktion bl a till följd av ny golvkonstruktion. Takfallet är flackt vilket gör den potentiella boytan begränsad i frågan om inredning utan att utföra större åtgärder så som t ex taklyft. Byggnaden har en hiss (stannar på plan 6) som är placerad två trappsteg upp från portgången. Hiss är av äldre modell och har små mått.

Byggnaden har bara ett trapphus varför kravet på två av varandra oberoende utrymningsvägar sannolikt måste uppfyllas genom fönsterutrymning mot gatan. Taket kan behöva kompletteras med särskilda anordningar i form av stegpin- nar, stigbrygga och dylikt för att räddningstjänsten ska kunna nå fram med sin stegutrustning.

Jättegrytsgatan 2A (Bö 33:9) Delvis inredd vind

Uppförd:	1930
Arkitekt:	Nils Olsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Bostadslägenhet, tvättstuga och förråd.
Urspr. tak:	Mot gata sannolikt klätt med skiffer, inga kupor. Mot gård- en plåttäck, takkupa mot tvättstuga och trapphus.
Tak idag:	Plåtklätt mot både gata och gård. Modern takkupa mot Påskbergsgatan. Takkupa mot gård ombyggd.
Hiss:	Ja, 1 st.
Tillgänglig entré:	-
Trapphus:	1 st.
Mått på vind:	Vinden har ej inventerats.

Förändringar

1986: Del av vind inreds som bostadslägenhet om 2 r o k.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och står på en låg naturstenssockel. Den har en välbevarad exteriör karaktär. Formspråket är strikt och klassicerande. Gatufasaderna är utförda i rött tegel med inslag av mönstermurning i bottenvåningen. Ursprungliga kopparinklädda burspråk med klassicerande dekor i form av meanderslingor och spiror på taket finns bevarade. Entréerna bevarar sina ursprungliga naturstensomfattningar och även de ursprungliga spegeldörrbalden är bevarade. Fönstren utgörs av moderna 2-lufts-fönster. Balkongerna med profilerade balkongplattor är ursprungliga, dock är räckena bytta under senare tid. Gårdsfasaden har ett enklare utförande och har fasader av gult tegel. Samtliga fönster är bytta under senare tid. Likaså har det tillkommit balkonger under senare tid.

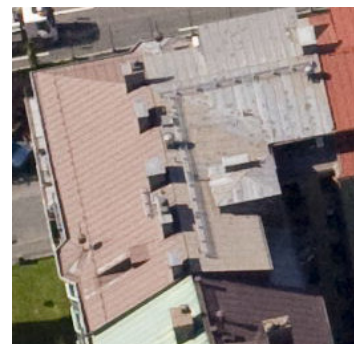
Det flacka sadeltaket är belagt med bandtäck plåt. Mot Påskbergsgatan tillkom en stor takkupa i och med vindsinredningen 1986. Takfallet är i huvudsak endast synlig

Gatufasaderna har en välbevarad karaktär med ett klassicerande formspråk. Från gatunivå är taklandskapet inte exponerat.

Fasad mot Påskbergsgatan från håll. Här framträder taklandskapet tydligt.

Snedbild som visar takfall mot gata och gård.

från håll. Kupan, vars storlek och resning gör att den upplevs som en förlängning av fasaden, har inneburit en negativ påverkan på den monumentala fronten mot Göteborg. Även mot gården är taket belagt med plåt i brun kulör. Den ursprungliga takkupan mot tvättstugan är bevarad, medan takkupa mot trapphuset är kraftigt förändrad. Del av taket har höjts i samband med vindsinredning.

Interiör karakterisering

Byggnaden har ej inventerats interiört.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

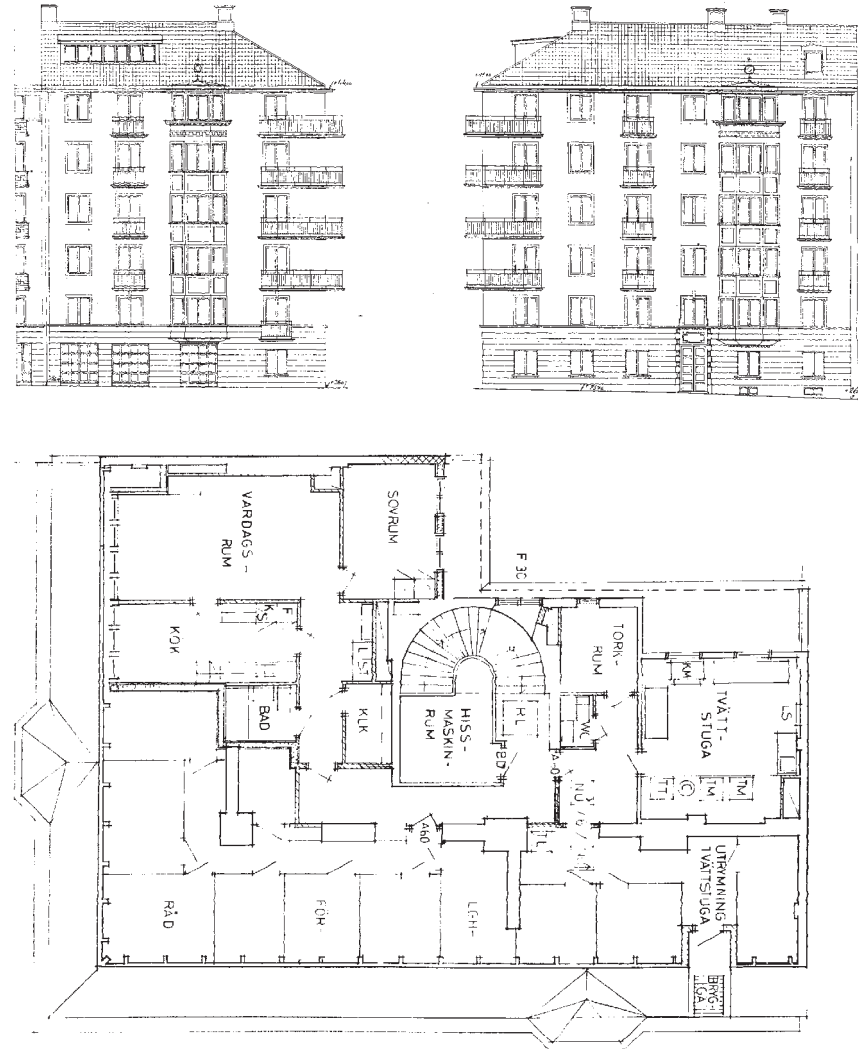
- Gatufasadens välbevarade och strama formspråk med naturstenssockel och fasader av rött tegel med inslag av mönstermurning.
- Ursprungliga burspråk av koppar med spiror.
- Ursprungliga balkonger med profilerade balkongplattor.
- Entréernas naturstensomfattningar och äldre spegeldörrblad.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

Senare tillkomna kupor mot gatan har inneburit en negativ påverkan på stadsbild- en och byggnadens kulturhistoriska karaktär. Även mot gården har ombyggnad av tak och takkupor i samband med vindsinredning fått negativ effekt på den kulturhistoriska karaktären. Vid eventuella framtida åtgärder bör man eftersträ- va ett utseende på takkuporna som är mer anpassat till den kulturhistoriska karaktären.

BBR-krav och vindsinredning

Fastigheten har bedömts vara för bullerutsatt för att vindsinredning ska kunna prövas lämpligt.

Förändringsritningar vinden från 1986 då vinden inreddes. Källa: SBK.

Påskbergsgatan 10-12 (Bö 33:10) Delvis inredd vind

Uppförd:	1930
Arkitekt:	Nils Olsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Bostadslägenhet, tvättstuga och förråd.
Urspr. tak:	Mot gata klätt med skiffer, inga kupor. Mot gård plåtin- klätt, takkupa mot trapphus, tvättstuga och förråd.
Tak idag:	Kupor mot gatan, kupa och takterrass mot gård.
Hiss:	Ja, 1 st i vardera byggnadskropp.
Tillgänglig entré:	-
Trapphus:	1 st i vardera byggnadskropp.
Mått på vind:	Vinden har ej inventerats.

Förändringar

1984-1985: Del av vind inreddes som bostad. Nya kupor mot både gård och gata.

2018: Nya balkonger mot gården.

2018: Ombyggnad av takkupor.

Exteriör karakterisering

Fastigheten består av två byggnader uppförda som pendanger i sex våningar. De står på en låg naturstenssockel och har gatufasader av rött tegel med inslag av mönstermurning i sockelvåningen. Formspråket är strikt och tämligen avskalat med en begynnande modernism. Entréerna bevarar sina ursprungliga naturstensomfattningar, men entrédörrarna utgörs av moderna bruneloxerade aluminiumpartier. Fönstren utgörs av moderna 2-lufts-fönster. Gatusidans balkonger är sannolikt äldre, men balkongplattan har klänts med plåt. Gårdsfasaderna är utförda med gul tegel. Gårdssidans balkonger är sentida.

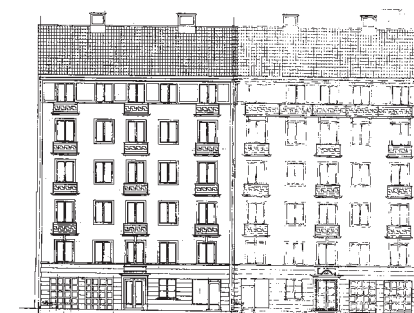
Det flacka sadeltaket är belagt med bandtäckt plåt i röd kulör. Takfallet i huvudsak endast synlig från håll. Mot Påskbergsgatan tillkom takkupor i och med vindsinredningen 1984-1985. Kuporna, vars storlek och resning gör att de upplevs som en förlängning av fasaden, har inneburit en negativ påverkan på den

Gatufasad från håll, taklandskapet har en hög exponeringsgrad. Takkuporna tillkom på 1980-talet.

Gårdsfasad med moderna balkonger. Även på nära håll framträder de sentida kuporna.

Originalritningar gatufasad från 1930. Källa: SBK.

Originalritningar gårdsfasad från 1930. Källa: SBK.

monumentala fronten mot innerstaden. Även mot gården är taket belagt med plåt i röd kulör. I samband med vindsinredningen på 1980-talet tillkom nya takkupor som ersatt de äldre. År 2018 lämnades bygglov för nya takterrasser mot gården (ej utfört).

Interiör karakterisering

Byggnaden har ej inventerats interiört.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

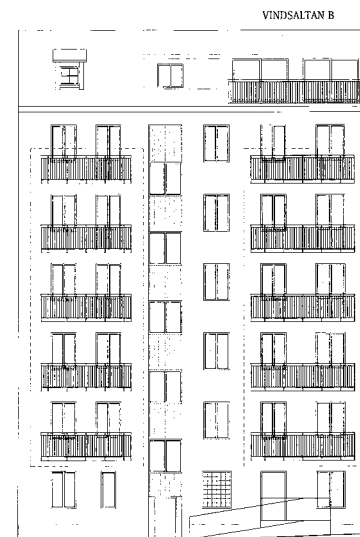
- Gatufasadens välbevarade och avskalade formspråk med naturstenssockel och fasader rött av tegel med inslag av mönstermurning.
- Äldre balkonger mot gatan.
- Entréernas naturstensomfattningar.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

Senare tillkomna kupor mot gatan har inneburit en negativ påverkan på stadsbilden och byggnadernas kulturhistoriska karaktär. Även mot gården har ombyggnad av tak och takkupor i samband med vindsinredning fått negativ effekt på den kulturhistoriska karaktären. Vid eventuella framtida åtgärder bör man eftersträva ett utseende på takkuporna som är mer anpassat till den kulturhistoriska karaktären.

BBR-krav och vindsinredning

Fastigheten har bedömts vara för bullerutsatt för att vindsinredning ska kunna prövas lämpligt.

Ovan, förändringsritning från 1985 då vinden inreddes och nya takkupor mot gatan tillkom.

Till vänster, förändringsritning från 2018 då bygglov för terrass i takfallet mot gården medgavs (ej utfört).

Källa: SBK.

Påskbergsgatan 8 (Bö 33:12) Inredd vind

Uppförd:	1934
Arkitekt:	Nils Olsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Inredd som bostad i sin helhet.
Urspr. tak:	Mot gata klätt med skiffer, inga kupor. Mot gård plåtin- klätt, takkupa mot trapphus, tvättstuga och förråd.
Tak idag:	Kupor mot gatan, kupa och takterrass mot gård.
Hiss:	Ja, 1 st, som har dragits upp till vinden.
Tillgänglig entré:	-
Trapphus:	1 st.
Mått på vind:	Vinden har ej inventerats.

Förändringar

1991: Vinden i sin helhet inreds som två bostadslägenheter om 2 r o k.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar och står på en låg naturstenssockel. Den har en välbevarad exteriör karaktär med ett strikt formspråk. Gatufasaderna är utförda i rött tegel med inslag av mönstermurning i sockelvåningen. De ursprungliga kopparinklädda burspråken är bevarade. Entréerna bevarar sina ursprungliga naturstensomfattningar och även de ursprungliga spegeldörrbladen är bevarade. Fönstren utgörs av moderna 2-luftsönster. Balkongerna är moderna, men utförda med de ursprungliga som förlaga. Gårdsfasaderna är utförda i gult tegel och har ett enklare uttryck.

Det flacka sadeltaket är belagt med bandtäckt plåt i brun kulör. Takfallet i huvudsak endast synlig från håll samt från kvarteret Valthornssnäckans gård. I samband med vindsinredningen har det tillkommit nya kupor i takfallen mot gatorna. Kuporna, vars storlek gör att de upplevs som en förlängning av fasaden, har inneburit en negativ påverkan på den monumentala fronten mot innerstaden. Även mot gården har takkupor och en takterrass tillkommit.

Gatufasad från håll. Takfall mot gatan har försetts med stora takkupor under senare tid.

Gårdsfasad från marknivå. Sentida kupor skymtar fram.

Gårdsfasad från vind på motsatt sida kvarteret. Takfallet är försett med takkupor och en takterrass.

Interiör karakterisering

Byggnaden har ej inventerats interiört. På vinden finns idag två bostadslägenheter om 2 r o k. I samband med vindinredningen drogs hissen upp till vinden.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

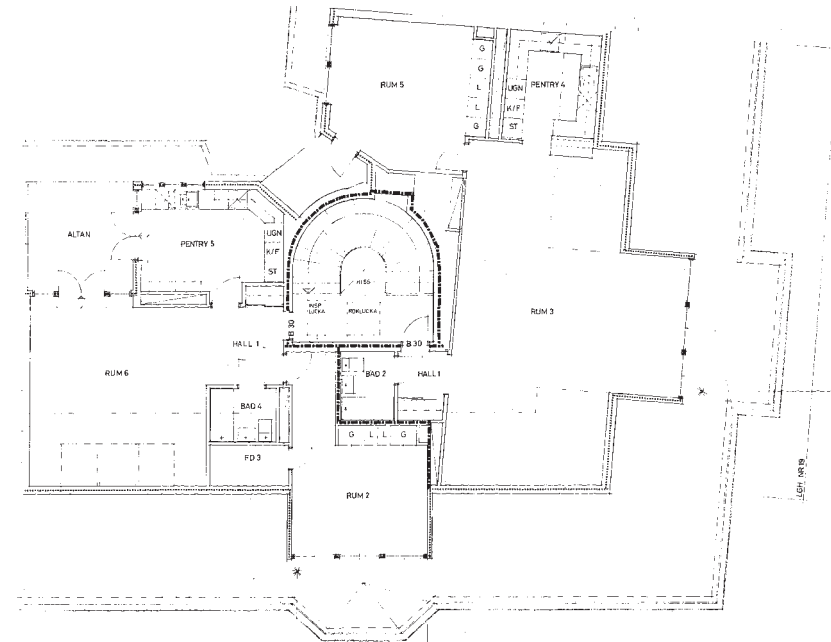
- Gatufasadens välbevarade och strama formspråk med naturstenssockel och fasader rött tegel med inslag av mönstermurning.
- Ursprungliga burspråk av koppar.
- Entréernas naturstensomfattningar och äldre spegeldörrblad.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

Senare tillkomna kupor mot gatan har inneburit en negativ påverkan på stadsbilden och byggnadens kulturhistoriska karaktär. Även mot gården har ombyggnad av tak och takkupor i samband med vindsinredning fått negativ effekt på den kulturhistoriska karaktären. Vid eventuella framtida åtgärder bör man eftersträva ett utseende på takkuporna som är mer anpassat till den kulturhistoriska karaktären.

Originalritningar gatu- och gårdsfasad från 1934. Källa: SBK.

Förändringsritningar från 1991 då vinden inreddes. Källa: SBK.

Påskbergsgatan 6 (Bö 33:13) Inredd vind

Uppförd:	1934
Arkitekt:	Nils Olsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Inredd som bostadslägenhet i sin helhet.
Urspr. tak:	Mot gata klätt med skiffer, inga kupor. Mot gård plåtklätt, takkupa mot tvättstuga och förråd.
Tak idag:	Plåtklätt, takkupor mot gata, taklyft mot gård.
Hiss:	Ja, 1 st. Trapphiss mellan plan 6 och vind.
Tillgänglig entré:	Nej. Hiss placerad ett halvplan upp.
Trapphus:	2 st, varav en går upp till vind.
Mått på vind:	Vinden har ej inventerats.

Förändringar

1988: Fönsterbyte mot gård.

1995: Tilläggsisolering av östfasad samt fönsterbyte.

2007: Renovering och utbyggnad av balkonger mot gården.

2010: Vinden i sin helhet inreds som två bostadslägenheter. Takterraser mot gatan och taklyft mot gården.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är placerad i kvarterets innerhorn och har en vinkelställd fasad mot gatan. Den är uppförd i sex våningar med fasader av gult och rött tegel. Byggnaden har en relativt välbevarad exteriör karaktär med ett modernistiskt formspråk som skapas genom de relativt avskalade fasaderna och trapphusets vertikala fönsterband. Fönstren, som utgörs av 1-lufts-fönster som kopplats samman till fönsterband, är bytta under senare tid. Mot gatan finns äldre balkonger med smidesräcken. Entrén bevarar sin ursprungliga omfattning av röd kalksten. Gårdsfasaderna har en mer utpräglad modernistisk karaktär med slätputsade fasader och avskalat uttryck.

Till vänster: Gatufasad med trapphusets modernistiska fönsterband. På taket syns en senare tillkommen takkupa samt tillhörande utrymningsplattform. Ovan: Slätputsad gårdsfasad. Mot gården har ett taklyft utförts.

Det flacka sadeltaket är belagt med bandtäckt plåt i grå kulör. Gatans takfall är endast synlig från kvarteret Valthornssnäckans gård. I samband med vindsinredningen har det tillkommit två nya kupor i takfallet mot gatan. Kuporna har en något grov utformning och har fört med sig omfattande taksäkerhet och utrymningsbehör i form av utrymningsbryggor, räcken mm som verkar skrymmande på taket. Mot gården har det utförts ett taklyft. Här finns även två takterraser. Taklyftet har anpassats relativt väl till byggnadens modernistiska formspråk.

Interiör karakterisering

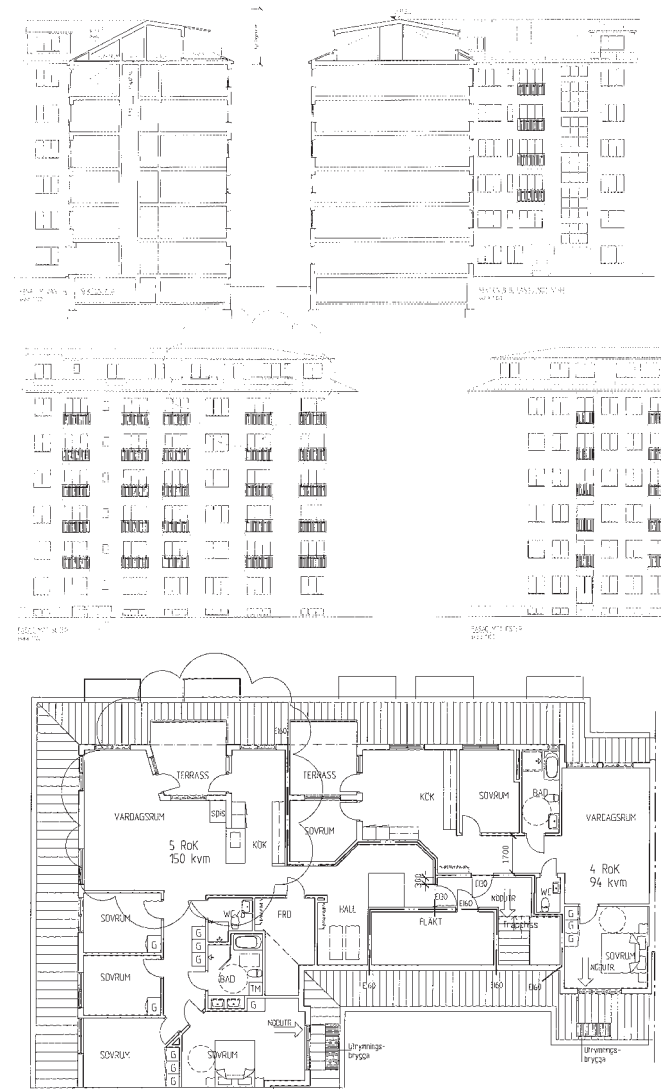
Byggnaden har ej inventerats interiört. Den är i sin helhet inredd som bostad. I vindsplan finns två lägenheter om 5 respektive 3 r o k. Hissen stannar på plan 6. Från plan 6 nås vinden via en trapphiss. Då fastigheten endast har ett trapphus sker nödutrymning via takkupor mot gatan.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

- Fasadernas relativt välbevarade och modernistiska formspråk med fasader rött tegel.
- Entréfasadens vertikala fönsterband som ger byggnaden en påtaglig modernistisk karaktär.
- Entréernas naturstensomfattningar.
- Den obrutna takfoten som visuellt binder samman byggnaderna i kvarteret.

Antikvarisk bedömning

Senare tillkomna takkupor med tillhörande nödutrymningsbehör mot gatan har inneburit en negativ påverkan på kulturhistoriska karaktär. I gatuperspektivet upplevs utrymningsbryggor med räcken mm som skrymmande. Gårdssidans taklyft är dock relativt väl anpassat till byggnadens modernistiska karaktär.

Förändringsritningar från 2010 då vinden inreddes. Mot gatan tillkom två takkupor och mot gården utfördes ett taklyft. Här tillkom även takterrasser. Källa: SBK.

Påskbergsgatan 4 (Bö 33:14) Delvis inredd vind

Uppförd:	1934
Arkitekt:	Nils Olsson
Antal våningar:	6 samt vind.
Urspr. funktion vind:	Tvättstuga, torkvind, hissmaskinrum och förråd.
Vind idag:	Bostadslägenhet och lägenhetsförråd.
Urspr. tak:	Mot gata troligtvis kopparplåt, inga kupor. Mot gård plåtinklätt, takkupa mot tvättstuga.
Tak idag:	Plåtinklätt, takkupor mot gata och gård.
Hiss:	Ja, 1 st ursprunglig, stannar på plan 6.
Tillgänglig entré:	Nej, hiss placerad ett halvplan upp från entréplan.
Trapphus:	1 st
Mått på vind:	Nock: ca 3,2 m. Hanbjälke: ca 2,1 m. Bredd: ca 11 m.

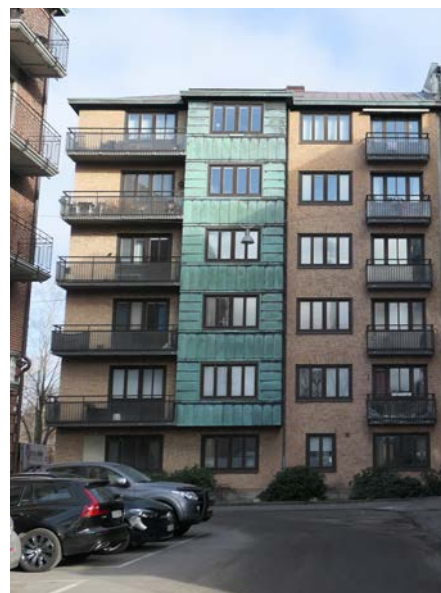
Förändringar

1983: Del av vind inreds som bostadslägenhet. Två nya kupor i gatans takfall mot norr samt en ny kupa mot gård.

Exteriör karakterisering

Byggnaden är uppförd i sex våningar. Den har en välbevarad exteriör karaktär med ett strikt formspråk med modernistiska drag. Gatufasaderna är utförda i gult tegel. De ursprungliga kopparinklädda burspråken är bevarade. Entréerna bevarar sina ursprungliga omfattningar av marmor, men entrédörrarna är bytta under senare tid mot bruneloxerade aluminiumpartier. Fönstren utgörs av moderna 1-luftsfönster som kopplats samman till fönsterband. Balkongerna är moderna. Gårdsfasaderna är kraftigt förändrade och har tilläggsisolerats under senare tid och är putsade. Fönstren har ej flyttats ut i fasadliv. Samtliga fönster utgörs av aluminiumfönster i insticksarm.

Det flacka sadeltaket är belagt med bandtäckt plåt i brun kulör (bytt under senare tid). Takfoten är dock klädd med äldre, troligtvis ursprunglig, kopparplåt. Takfallet mot gatan skymtar endast fram från håll, i synnerhet från väst. Från

Gatufasad mot Påskbergsgatan.

Ursprunglig takkupa mot fd tvättstuga. Den mindre kupan tillkom i samband med vindsinredningen.

Vy mot gatufasad från Jakobsdalsgatan där sentida takkupor kan anas.

Jakobsdalsgatan framträder endast en del av taket. Taket utgörs än idag av en till stora delar sammanhängande takyta. I samband med vindsinredningen har det tillkommit två nya kupor i takfallet mot gatan. Kuporna är små och högt placerade och kan endast anas från håll. Även mot gården har det tillkommit en mindre takkupa. Den ursprungliga takkupan mot tvättstugan är bevarad.

Interiör karakterisering

Byggnadens portgång är välbevarad med golv och trappor av kolmårdsmarmor och låg bröstning av en ljusare marmor. Mot trapphuset är de ursprungliga parspgeldörrbladen bevarade medan ytterportarna är bytta under senare tid. Trapphuset har en delvis förändrad och enklare karaktär med sentida säkerhetsdörrar och moderna ytskikt. Dock är ursprunglig kalkstenstrappa, smidesräcken och profilerade golvsocklar av kulturhistoriskt värde. Hiss är bevarad från uppförandet, dock har hisskorgen renoverats.

Del av vinden är sedan tidigare inredd som bostadslägenhet (1 st 2 r o k). Kvarvarande del av vind fungerar som vindsförråd. Vinden är välbevarad med ursprungliga lägenhetsförråd med enkla bräddörrar och träväggar. Likaså är ursprungliga murstockar bevarade. Golvet är gjutet och takkonstruktionen är i stora delar ursprunglig.

Särskilt värdefulla detaljer att värna

- Gatufasadernas välbevarade modernistiska formspråk med ursprungliga kopparklädda burspråk, fönsterband och marmoromfattade entréer.
- Det delvis bevarade taklandskapet mot både gata och gård där det flacka taket är tydligt underordnat fasaden.
- Ursprunglig takkupa mot gården.
- Den välbevarade portgången med golv och trappor av marmor samt trapphusets ursprungliga kalkstenstrappor, smidesräcken, ursprungliga balkongdörrar och äldre snickerier.
- Vind med välbevarad förrådsinredning i trä.

Antikvarisk bedömning

Taklandskapet är delvis välbevarat och utgörs än idag av en till stora delar sammanhängande yta, tydligt underordnad fasaden. Det östra takfallet är exponerat i gatubilden och har betydelse för det arkitektoniska uttrycket vilket gör tåligheten för tillkommande takkupor begränsad. Däremot är det norra takfallet inte exponerat vare sig i gatunivå eller på håll, varför takkupor bedöms kunna vara möjligt här. Dock är vinden en av få välbevarade inom kvarteret och besitter ett kulturhistoriskt värde. Mot gården är den ursprungliga kupan bevarad, dock är plåtarbeten senare. Denna bör i första hand bevaras. En mindre ombyggnad ses dock som möjligt, dock ej taklyft.

BBR-krav och vindsinredning

Nockhöjden på vinden är 3,2 meter medan hanbjälken ligger på ca 2,1 meter. Minimikrav på 2,10 vid horisontella ytor är därmed svårt att uppnå utan ingrepp i befintlig takkonstruktion. Takfallet är flackt vilket gör den potentiella boytan begränsad i frågan om inredning utan att utföra större åtgärder så som t ex taklyft. Byggnaden har en hiss (stannar på plan 6), vilken är placerade ett halvplan upp och är ej tillgänglig från entréplan. Hissen är av äldre modell med små mått.

Trapphus med ursprunglig kalkstenstrappa och smidesräcke.

Välbevarad portgång.

Trapphus med äldre hiss.

Välbevarad vind med ursprungliga vindsförråd.

Källor och litteratur

Andersson, Thorbjörn & Caldenby, Claes (red.) (1998). Att bygga ett land: 1900-talets svenska arkitektur. Stockholm: Byggforskningsrådet

Eriksson, Eva (1990). Den moderna stadens födelse: svensk arkitektur 1890-1920. 1. uppl. Stockholm: Ordfront

Lönnroth, Gudrun (red.) (1999). Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Göteborg: ett program för bevarande.
D. 1. Göteborg: Stadsbyggnadskontoret

Williams, Lisbeth & Blomberg, Ingela (2005). Tjugotalshusen idag: tidstypiska egenskaper och varsam förnyelse. Stockholm: Formas

Arkiv

Stadsmuseets faktarum

Tidningsartiklar och fotografier

Stadsbyggnadskontorets arkiv

Bygglovhandlingar och ritningar

Stads- och regionarkivet

Kartor och ritningar